AB
23355

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-603881-p0001-1

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-603881-p0002-6

00 Vo

1877

Libellum hunc Scholae
Bibliothecae
Wernigerodensis in
memoriam sui reli-
ctum voluit

Cal. 1725. J. T. Crull

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-603881-p0006-8

PLUTARCHI CHAERONEI OPUSCULUM DE LIBERORUM INSTITUTIONE.

Item:

ISOCRATIS ORATIONES TRES:

I. AD DEMONICUM,
II. AD NICOCLEM.
III. NICOCLES.

CUM GRATIA ET PRIVILEGIO.

VVITEBERGAE,
Excudebat Laurentius Seuberlich.
Anno 1602.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-603881-p0007-4

[redacted]

L 206.

E BIBLIOTHECA
LYCEI
WERNIGERO-
DANI.

Universitäts- und Landesbibliothek Halle (Saale)

AB 23 355

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-603881-p0008-0

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ
λόγος παραινετικός.

Ἐν πολλοῖς μὲν ὦ Δημόνικε, πολὺ διεστώσας εὑρήσομεν τάς τε τῶν σπουδαίων γνώμας, καὶ τὰς τῶν φαύλων διανοίας. πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις. οἱ μὲν γὰρ, τοὺς φίλους, παρόντας μόνον τιμῶσιν: οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι. καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε: τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φιλίας, οὐδ᾽ ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν. ἡγούμενος οὖν πρέπειν, τοὺς δόξης ὀρεγομένους, καὶ παιδείας ἀντιποιουμένους, τῶν σπουδαίων, ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητάς: ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἱππόνικον συνηθείας. πρέπει γὰρ τοὺς παῖδας, ὥσπερ τῆς οὐσίας, οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. ὁρῶ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν

συλλαμβάνουσαν. καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον. σὺ μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμεῖς· ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ. καὶ σὺ μὲν ἀκμὴν φιλοσοφεῖς· ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ. ὅσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους τοὺς προτρεπτικοὺς λόγους συγγράφουσι· καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦσιν, οὐ μὴν περί γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας διατρίβουσιν. ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται, μὴ δι' ὧν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἤθη σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσι. τοσούτῳ μᾶλλον ἐκείνων, τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσιν· ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ λόγον, μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ καὶ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσι. διόπερ ἡμεῖς, οὐ παράκλησιν εὑρόντες, ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες, μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι, καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι, καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν. καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν. ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἠδυνήθησαν.

θησαν. ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βε-
βαιότερόν ἐστι. κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος
ἀνάλωσεν, ἢ νόσος ἐμάρανε· πλοῦτος δὲ
κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέ-
της ἐστίν. ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίᾳ παρα-
σκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους πα-
ρακαλῶν, ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέ-
λησεν, ἄνευ δὲ ταύτης, πλείω τοὺς ἔχοντας
ἔβλαψε: καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων
ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις
ἐπεσκότησεν. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις, οἷς ἂν
ἀκιβδήλως ἐν ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ,
μόνη μὲν συγγηράσκει: πλούτου δὲ κρείττων,
χρησιμωτέρα δὲ εὐγενείας ἐστί. τὰ μὲν τοῖς
ἄλλοις ἀδύνατα, δυνατὰ καθισῶσα: τὰ
δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ, θαρσαλέως ὑπο-
μένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πό-
νον ἔπαινον ἡγουμένη. ῥᾴδιον δὲ τοῦτο κατα-
μαθεῖν ἐστὶν, ἔκ τε τῶν ἡρακλέους ἄθλων.
καὶ τῶν θησέως ἔργων, οἷς ἡ τῶν τρόπων
ἀρετὴ τηλικοῦτον εὐδοξίας χαρακτῆρα
τοῖς ἔργοις ἐπέβαλεν. ὥστε μηδὲ τὸν ἅπαντα
χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τοῖς ἐκεί-

γοις πεπραγμένων. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ
πατρὸς προαιρέσεως ἀναμνησθεὶς, οἰκεῖον
καὶ καλὸν ἕξεις παράδειγμα τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ
λεγομένων. οὐδὲ γὰρ ὀλιγωρῶν τῆς ἀρετῆς,
οὐδὲ ῥαθυμῶν διετέλεσε τὸν βίον. ἀλλὰ τὸ
μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ
ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν. οὐδὲ τὸν
πλοῦτον παρακαίρως ἠγάπα· ἀλλ᾽ ἀπήλαυε
μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνητὸς, ἐπε-
μελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνα-
§18. τος. οὐδὲ ταπεινῶς διῴκει τὸν ἑαυτοῦ βίον.
ἀλλὰ φιλόκαλός τε ἦν, καὶ μεγαλοπρεπὴς
καὶ τοῖς φίλοις κοινός. καὶ μᾶλλον ἐθαύμα-
ζε τοὺς περὶ αὐτὸν σπουδάζοντας, ἢ τοὺς τῷ
§19. γένει προσήκοντας. ἡγεῖτο γὰρ εἶναι πρὸς ἑ-
ταιρίαν πολλῷ κρείττω φύσιν νόμου, καὶ
τρόπον γένους, καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης. ἐπι-
§20 λίποι δ᾽ ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πά-
σας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαίμε-
θα. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν, ἐν ἑτέροις
§21 καιροῖς δηλώσομεν, δεῖγμα δὲ τῆς Ἱππονίκου
φύσεως νῦν ἐξενηνόχαμεν, πρὸς ὃ δεῖ ζῆν
σε, ὥσπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν

τὸν

τὸν ἐκείνου τρόπον ἡγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῴας ἀρετῆς γινόμενον.
αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν §22
τὰ καλὰ τῶν ζώων. τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων. ἡγοῦ δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἀσκεῖν, ὡς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐφάμιλλος γενήσῃ τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασιν. οὕτω δὲ τὴν γνώμην ἀδύνατον §24.
διατεθῆναι, τὴν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρωμένον. τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε.
διόπερ ἐγώ σοι πειράσομαι συντόμως ὑπο- §25
θέσθαι, δι' ὧν ἄν μοι δοκοίης ἐπιτηδευμάτων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι. Πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς §26.
τοὺς θεούς, μὴ μόνον θύων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων. ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον: τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκαγαθίας τεκμήριον. Τίμα τὸ δαιμόνιον ἀεὶ μέν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλε-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-603881-p0013-7

ὡς. οὕτω γὰρ δόξεις ἅμα τε τοῖς θεοῖς θύειν
§28. καὶ τοῖς νόμοις ἐμμένειν. Τοιοῦτος γίνου
περὶ τοὺς γονεῖς οἵους ἂν εὔξαιο περὶ σεαυτὸν
§29. γενέσθαι τοὺς σαυτοῦ παῖδας. Ἄσκει τῶν περὶ
σεαυτοῦ τὸ σῶμα γυμνασίων, μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώ-
μην, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν συμφέρον-
τα. τούτου δ' ἂν ἐπιτυγχάνοις, εἰ λήγοις τῶν
§30. πόνων, ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Μήτε γέλω-
τα προπετῆ στέργε, μήτε λόγον μετὰ θράσους
ἀποδέχου. τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν.
ἃ ποιεῖν αἰσχρὸν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν
§31. εἶναι καλόν. Ἔθιζε σεαυτὸν εἶναι μὴ σκυ-
θρωπὸν, ἀλλὰ σύννουν. δι' ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθά-
δης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις.
§33. Ἡγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν κόσμον,
αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην.
τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ τῶν
νεωτέρων ἦθος. Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν
ποιήσας, ἔλπιζε λήσειν. καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλ-
§35. λους λάθῃς, σαυτῷ γε συνειδήσεις. Τὸν μὲν
θεὸν φοβοῦ. Τοὺς δὲ γονεῖς τίμα. Τοὺς δὲ φί-
λους αἰσχύνου. Τοῖς δὲ νόμοις πείθου. Τὰς ἡ-
δονὰς θήρευε, τὰς μετὰ δόξης. τέρψις γὰρ σὺν

τῷ

τῷ καλῷ μὲν ἄριστον, ἄνευ δὲ τούτου κάκι-
στον. Εὐλαβοῦ τὰς διαβολὰς κἂν ψευ- §37.
δεῖς ὦσιν. οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν
ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν.
ἅπαντα δόκει ποιεῖν, ὡς μηδένα λήσων, §38.
καὶ γὰρ ἂν παραυτίκα κρύψῃς, ὕστερον ὀφ-
θήσῃ. Μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαί-
νοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν
πράττουσιν ἐπιτιμῴης. Ἐὰν ἦς φιλομα- §39.
θὴς, ἔσῃ πολυμαθής. ἃ μὲν ἐπίστασαι, δια-
φύλαττε ταῖς μελέταις. ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας,
προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις. ὁμοίως γὰρ
αἰσχρὸν, ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ
μανθάνειν, καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ
τῶν φίλων μὴ λαβεῖν. κατανάλισκε §40.
τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων
φιληκοΐαν. οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλε-
πῶς εὑρημένα, συμβήσεταί σοι ῥᾳδίως μαν-
θάνειν, ἡγοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ
πολλῶν εἶναι χρημάτων κρείττω. τὰ μὲν
γὰρ ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα τὸν χρό-
νον παραμένει. σοφία γὰρ μονὴ τῶν κτημά-
των ἀθάνατον. Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁ- §41.
δὸν

δέον προθυμεῖσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους. αἰσχρὸν γάρ, τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν, ἕνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν. τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν, ἐπὶ τῷ βελτίω καταστῆσαι τὴν ἑαυτῶν διάνοιαν. Τῷ μὲν τρόπῳ γίνου φιλοπροσήγορος, τῷ δὲ λόγῳ εὐπροσήγορος. ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐπροσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν, ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις. οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔσῃ, τοῖς δὲ φίλος γενήσῃ. τὰς ἐντεύξεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν. πλησμονὴ γὰρ ἁπάντων. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἑκουσίοις, ὅπως ἂν δύνῃ καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν. ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρόν, τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. ἔσῃ δὲ τοιοῦτος, ἂν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς, δι' ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπο-

εὐπορήσεις. τῇ δ' ὀργῇ ἂν παραπλησίως ἔχῃς πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς σαυτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας. ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἂν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς, τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν. ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς, ἂν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς, καὶ σεαυτὸν, ὡς ἄνθρωπος ὢν, ὑπομιμνήσκῃς. Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων, ἢ τὰς τῶν §45.
χρημάτων παρακαταθήκας. δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὅρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους. Προσήκειν ἡγοῦ §46.
τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν. περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν ὁμοίως συμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαι σοί τε τῷ λέγοντι, κἀκείνοις τοῖς ἀκούουσιν. Ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις: ἢ σαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων: ἢ φίλους ἐκ κινδύνων διασώζων. ἕνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεὸν ὀμόσῃς, μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς. δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν. Μηδένα φίλον ποιοῦ, §48.

πρὶν

πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέχρηται τοῖς προτέροις φίλοις. ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε. Βραδέως μὲν φίλος γίνου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν. ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν, μηδένα φίλον ἔχειν, καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάττειν. Μήτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων, μήτε ἄπειρος εἶναι τῶν ἑταίρων θέλε. τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἂν μὴ δεόμενος, τὸ δεῖσθαι προσποιῇ. περὶ τῶν ῥητῶν ὡς ἀπορρήτων ἀνακοίνου. μὴ τυχὼν μὲν γὰρ, οὐδὲν βλαβήσῃ. τυχὼν δὲ, μᾶλλον τὸν τρόπον αὐτῶν

§52 ἐπιστήσῃ. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας, καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας. τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ δοκιμάζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς

§53 ἀτυχίαις διαγινώσκομεν. Οὕτω δ' ἂν ἄριστα χρήσῃ τοῖς φίλοις, ἂν μὴ περιμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις: ἀλλ' αὐτεπάγγελ-

§54 τος ἐν τοῖς καιροῖς, αὐτοῖς βοηθῇς. ὁμοίως αἰσχρὸν νόμιζε, τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιίαις, καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς

§55 εὐεργεσίαις. ἀποδέχου τῶν ἑταίρων μὴ μόνον

τοὺς

τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ
καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας.
πολλοὶ μὲν γὰρ ἀτυχοῦσι τοῖς φίλοις συνάχ-
θονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. Τῶν §56.
ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόν-
τας: ἵνα δοκῇς μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλι-
γωρεῖν. Εἶναι βούλου, τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα §57.
φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής. ἔστι
γὰρ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπὲς, καλ
λωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον. Ἀγάπα τῶν ὑπαρ- §58.
χόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν
κτῆσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. Κα- §59
ταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόν-
των, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυνα-
μένων. παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχου-
σιν: ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν.
κακῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος. Πειρῶ τὸν πλοῦ- §60.
τον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν.
ἔστι δὲ χρήματα μὲν, τοῖς ἀπολαύειν ἐπιστα-
μένοις: κτήματα δὲ, τοῖς χρῆσθαι δυναμέ-
νοις. Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν §61.
ἕνεκα, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτῖσαι,
καὶ τοῦ φίλῳ σπουδαίῳ ~~...~~ δυστυχοῦντι βοη-
θῆσαι

a δυσ et τυχη · fortuna

θήσει. πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον, μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως αὐτὸν ἀγάπα. στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω.
§62. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύ-
§63. χη, καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποίει, καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ σπου-
§64 δαίῳ χάρις ὀφειλομένη. Τοὺς κακοὺς εὖ ποιῶν, ὅμοια πείσῃ τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σιτίζουσιν. ἐκεῖναί τε γὰρ τοὺς διδόντας, ὥσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν. οἵ τε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας, ὥσπερ τοὺς
§65. βλάπτοντας ἀδικοῦσι. Μίσει τοὺς κολακεύοντας, ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας. ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦ-
§66. σιν. Ἐὰν ἀποδέχῃ τῶν φίλων, τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατόν σοι χαριζομένους, οὐχ ἕξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθανο-
§67. μένους. Γίνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμιλητικὸς, ἀλλὰ μὴ σεμνός. τῶν γὰρ τὸν ὑπεροπτικὸν ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι καρτερήσειαν: τῶν δὲ τὸν ὁμιλητικὸν τρόπον ἅπαντες ἡδέως ὑποφέρουσιν. ὁμιλητι-
§68. κὸς δ' ἔσῃ μὴ δύσερις ὢν, μηδὲ δυσάρεστος. μηδὲ

μηδὲ πρὸς πάντα φιλόνεικος, μηδὲ πρὸς
τὰς τῶν πλησιαζόντων ὀργὰς τραχέως ἀ-
παντῶν, μηδ' ἂν ἀδίκως ὀργιζόμενοι
τυγχάνωσιν. ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς
εἴκων, πεπαυμένοις δὲ τῆς ὀργῆς ἐπιπλήτ-
των. μηδὲ περὶ τὰ γελοῖα σπουδάζων, μηδὲ
περὶ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρων. τὸ
γὰρ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν. μηδὲ τὰς §69
χάριτας ἀχαρίστως χαριζόμενος, ὅπερ
πάσχουσιν οἱ πολλοί, ποιοῦντες μὲν εὖ, ἀη-
δῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες. μηδὲ
φιλαίτιος ὤν, βαρὺ γάρ· μηδὲ φιλεπιτιμη-
τής, παροξυντικὸν γάρ. Μάλιστα μὲν φυλά- §70
ττου τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας. ἂν δέ ποτέ
σοι συμπέσῃ καιρός, ἐξανίστασο πρὸ μέθης.
ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρῇ, ταὐτὰ
πάσχει τοῖς ἅρμασι, τοῖς τοὺς ἡνιόχους
ἀποβαλοῦσιν. ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως
φέρεται, διαμαρτάνοντα τῶν εὐθυνόντων.
ἥ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται, διαφθα-
ρείσης τῆς διανοίας. Ἀθάνατα μὲν φρόνει §71
τῷ μεγαλόψυχος εἶναι: θνητὰ δέ, τῷ
συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν.

ἡγοῦ

Ἡγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν, αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεζημίωσε τοὺς ἔχοντας. πολλάκις γὰρ οἷς τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτων τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδοσαν. Οὓς ἂν βούλῃ ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγέλλοντας. ἀρχὴ μὲν γὰρ φιλίας ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος. Βουλευόμενος, παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων. τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν. Βουλεύου μὲν βραδέως. ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. Ἡγοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν θεῶν εὐτυχίαν, παρὰ δὲ ἡμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν. Περὶ ὧν ἂν αἰσχύνῃ παρρησιάσασθαι, βούλει δέ τισι τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις, ὡς περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος. οὕτω γὰρ τὴν ἐκείνων τε γνώμην αἰσθήσῃ, καὶ σαυτὸν καταφανῆ ποιήσεις. Ὅταν δὲ ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλῃς τινὶ συμβουλεύεσθαι, σκόπει πρῶτον, πῶς ὑπὲρ τῶν αὑτοῦ διῴκησεν. ὁ

γὰρ

γὰρ κακῶς διανοηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων: οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. Οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλεύεσθαι παροξυνθείης, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψειας. καὶ γὰρ τῆς ὑγιείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς ἐκ τῆς ἀρρωστίας ἀναμνησθῶμεν. Μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἤθη, καὶ δίωκε τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύματα. δόξεις γὰρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι, καὶ ζηλοῦν. ὥστε σοι συμβήσεται παρά τε τῷ πλήθει μᾶλλον εὐδοκιμεῖν, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων εὔνοιαν βεβαιοτέραν ἔχειν. Πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις, ἰσχυρότατον μέντοι νόμον ἡγοῦ τὸν ἐκείνων τρόπον. ὥσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον, τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν: οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα, τὸν βασιλέα προσήκει θαυμάζειν. Εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς, μηδενὶ χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις. ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἁμάρτοι, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν

ἀπαλλάττου μὴ πλουσιώτερος, ἀλλ' ἐνδοξότερος, πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ἐστὶ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος. Μηδενὶ πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασο, μήτε συνηγόρει. δόξεις γὰρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἷάπερ ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῇς. Παρασκεύαζε σεαυτὸν πλεονεκτεῖν μὲν δυνάμενον, ἀνέχου δὲ τὸ ἴσον ἔχειν: ἵνα δοκῇς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης, μὴ δι' ἀσθένειαν, ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν. Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν, ἢ πλοῦτον ἄδικον, τοσούτῳ γὰρ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὠφελεῖ, ἡ δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκευάζει. κἀκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. Μηδένα ζήλου τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας. οἱ γὰρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων, εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίαις ὑπερέχουσι. Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον: μάλιστα δὲ τὴν σεαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει. Μέ-

γιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. Πειρῶ τὸ μὲν σῶμα εἶναι φιλόπονος, τὴν δὲ ψυχὴν φιλόσοφος· ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορᾶν ἐπίστῃ τὰ συμφέροντα. Πᾶν ὅ τι μέλλῃς λέγειν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ. πολλοῖς γὰρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας. Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον. Οὕτω γὰρ οὔτ' εὐτυχῶν ἔσῃ περιχαρὴς, οὔτε δυστυχῶν περίλυπος. Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς, ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν, ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν. Χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, καὶ λυποῦ μετρίως ἐπὶ τοῖς γινομένοις τῶν κακῶν. Γίνου δὲ τοῖς ἄλλοις μηδ' ἐν ἑτέροις ὢν κατάδηλος. ἄτοπον γὰρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν: τὴν δὲ διάνοιαν φανερὰν ἔχοντα περιπατεῖν. Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον, ἢ κίνδυνον. δεῖ γὰρ εἶναι φοβερὰν τοῖς

μὲν φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτήν· τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν. Μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν. ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύσειν: ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ᾽ αἰσχρᾶς φήμης. τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε: τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν, ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμε. Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρέπει σοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν. οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν. ἀλλὰ προειλόμην. διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας, ἅμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν ἐξενεγκεῖν, καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν. τὴν μὲν γὰρ τούτων χρείαν ῥᾳδίως εἰδήσεις: τὸν δὲ συμβουλεύοντα μετ᾽ εὐνοίας χαλεπῶς εὑρήσεις. ὅπως οὖν τὰ λοιπὰ μὴ παρ᾽ ἑτέρου ζητῇς, ἀλλ᾽ ἐντεῦθεν ὥσπερ ἐκ ταμιείου προφέρῃς: ᾠήθην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν, ὧν ἂν ἔχω σοι συμβουλεύειν. Πολλὴν δ᾽ ἂν τῷ θεῷ χάριν σχοίην, εἰ

μὴ

μὴ διαμάρτοιμι τῆς δόξης, ἣν ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὑρήσομεν, ὥσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίροντας: οὕτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνεξαμαρτάνουσι πλησιάζοντας, ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. σὲ δὲ νομίζω τοὐναντίον τούτων ἐγνωκέναι, τεκμηρίῳ χρώμενος τῇ περὶ τὴν ἄλλην σου παιδείαν φιλοπονίᾳ. τὸν γὰρ αὑτῷ τὰ βέλτιστα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκὸς, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι. μάλιστα δ' ἂν παροξυνθείης ὀρεχθῆναι τῶν καλῶν ἔργων· εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς, τὰς ἐκ τούτων, μάλιστα γνησίως ἔχομεν. ἐν μὲν γὰρ τῷ ῥαθυμεῖν, καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν, εὐθὺς αἱ λύπαι ταῖς ἡδοναῖς παραπεπήγασι. τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν, καὶ σωφρόνως τὸν ἑαυτοῦ βίον οἰκονομεῖν: ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι. κἀκεῖ μὲν πρῶτον ἡσθέντες, ὕστερον ἐλυπήθημεν: ἐνταῦθα δὲ, μετὰ τὰς

λύπας, τὰς ἡδονὰς ἔχομεν. ἐν ἅπασι δὲ τοῖς ἔργοις, οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύομεν, ὡς τῆς τελευτῆς αἴσθησιν λαμβάνομεν, τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον, οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποβαινόντων ἕνεκα διαπονοῦμεν. ἐνθυμοῦ δὲ, διότι τοῖς μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα πράττειν. εὐθὺς γὰρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποίηνται τὴν ὑπόθεσιν. τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἷόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν, ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας. πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, ὡς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φάσκοντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας, εἰκότως. ὅπου γὰρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνῳ ψευδομένους ἀποδοκιμάζομεν: ἦπου τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττουμένους, οὐ φαύλους εἶναι φήσομεν; δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιούτους ὑπολάβοιμεν, μὴ μόνον εἰς ἑαυτοὺς ἁμαρτάνειν. ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότας. ἡ μὲν γὰρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν καὶ φίλους ἐνεχείρισεν. οἱ δὲ, σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας

νίας κατέστησεν. εἰ δὲ δεῖ, θνητὸν ὄντα τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας: ἡγοῦμαι κἀκείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους, καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ ἡρακλέα, καὶ τάνταλον γεννήσας (ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι, καὶ πάντες πιστεύουσι) τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν, οἷς χρὴ παραδείγμασι χρωμένους ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας, καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ᾽ ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν, καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν, ἀναγινώσκειν. ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν ἐφ᾽ ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ᾽ ἑκάστου δὲ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσαν: οὕτω χρὴ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους, μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν. μόλις γὰρ ἄν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας, τὰς τῆς φύσεως ἁμαρτίας ἐπικρατήσειεν.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

περὶ βασιλείας.

Οἱ μὲν εἰωθότες, ὦ Νικόκλεις, ὑμῖν τοῖς βασιλεῦσιν ἐσθῆτας ἄγειν, ἢ χαλκὸν, ἢ χρυσὸν εἰργασμένον, ἢ ἄλλό τι τῶν τοιούτων κτημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε: λίαν ἔδοξαν εἶναί μοι καταφανεῖς, οὐ δόσιν. ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι, καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν ὁμολογούντων καπηλεύειν. ἐγὼ δ' ἡγησάμην ἂν, ταύτην καλλίστην γενέσθαι δωρεὰν, καὶ χρησιμωτάτην, καὶ μάλιστα πρέπουσαν, ἐμοί τε δοῦναι, καὶ σοὶ λαβεῖν: εἰ δυνηθείην ὁρίσαι ποίων ἐπιτηδευμάτων ὀρεγόμενος. καὶ τίνων ἔργων ἀπεχόμενος, ἄριστ' ἂν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικοίης. τοὺς μὲν γὰρ ἰδιώτας ἐστὶ πολλὰ τὰ παιδεύοντα, καὶ μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἑκάστην ἀγωνίζεσθαι τὴν ἡμέραν. ἔπειθ' οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν, ἔτι δ' ἡ παῤῥησία, καὶ

τὸ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἁμαρτίαις· πρὸς δὲ τούτοις τινὲς καὶ τῶν ποιητῶν, τῶν προγεγενημένων, ὑποθήκας, ὡς χρὴ ζῆν, καταλελοίπασιν. ὥστ᾽ ἐξ ἁπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίνεσθαι, τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον: ἀλλ᾽ οὓς μᾶλλον ἔδει τῶν ἄλλων παιδεύεσθαι, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσιν ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν: οἱ δὲ συνόντες, πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν. καὶ γάρ τοι κύριοι γινόμενοι, καὶ χρημάτων πλείστων, καὶ πραγμάτων μεγίστων: διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιήκασιν, ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν, πότερόν ἐστιν ἄξιον ἑλέσθαι τὸν βίον, τὸν τῶν ἰδιωτευόντων μὲν, ἐπιεικῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννευόντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς τιμὰς καὶ τοὺς πλούτους, καὶ τὰς δυναστείας: ἰσοθέους ἅπαντας νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντας. ἐπειδ᾽ ἂν δ᾽ ἐνθυμη-

θυμηθῶσι τοὺς φόβους, καὶ τοὺς κινδύνους καὶ διεξιόντες εὕρωσι τοὺς μὲν ὑφ' ὧν ἥκιστα ἐχρῆν διεφθαρμένους, τοὺς δ' εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἐξαμαρτεῖν ἠναγκασμένους, τοῖς δὲ ἀμφότερα ταῦτα συμβεβηκότα: πάλιν ὁπωσοῦν ζῆν ἡγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον, ἢ μετὰ τοιούτων συμφορῶν ἁπάσης τῆς ἀσίας βασιλεύειν. ταύτης δὲ τῆς ἀνωμαλίας, καὶ τῆς ταραχῆς αἴτιόν ἐστιν, ὅτι τὴν βασιλείαν ὥσπερ ἱεροσύνην παντὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν, ὃ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μέγιστόν ἐστι, καὶ πλείονος προνοίας δεόμενον. καθ' ἑκάστην μὲν οὖν πρᾶξιν ἐξ ὧν ἂν τις μάλιστα δύναιτο κατὰ τρόπον διοικεῖν, καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυλάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν, τῶν ἀεὶ παρόντων ἔργον ἐστὶ συμβουλεύειν. καθόλου δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων. ὧν χρὴ στοχάζεσθαι, καὶ περὶ ἃ δεῖ διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν. εἰ μὲν οὖν ἔσται τὸ δῶρον ἐξεργασθὲν, ἄξιον τῆς ὑποθέσεως, χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνιδεῖν. πολλὰ γὰρ καὶ τῶν ἐμμέτρων ποιημάτων καὶ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων

μάτων, ἐπὶ μὲν τῆς διανοίας ὄντα τῶν συντιθέντων, μεγάλας τὰς προσδοκίας παρέχειν: ἐπιτελεσθέντα δὲ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδειχθέντα πολὺ καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τό γε ἐγχείρημα καλῶς ἔχει τὸ ζητεῖν τὰ παραλελειμμένα καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις. οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἰδιώτας παιδεύοντες, ἐκείνους μόνους ὠφελοῦσιν: δέ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμφοτέρους ἂν ὠφελήσειε, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας, καὶ τοὺς ὑπὸ αὐτῶν ὄντας. τοῖς μὲν γὰρ ἂν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πρᾳοτέρας ποιήσειεν. Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῶν βασιλευόντων ἔργον ἐστίν. ἐὰν γὰρ τὸ κεφάλαιον, καὶ τὴν δύναμιν ὅλου τοῦ πράγματος καλῶς περιλάβωμεν: ἐνταῦθα ἀποβλέποντες, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἐροῦμεν: οἶμαι δὴ πάντας ἂν ὁμολογῆσαι, προσήκειν αὐτοῖς, πόλιν τε δυστυχοῦσαν παῦσαι, καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι.

τὰ γὰρ

τὰ γὰρ ἄλλα τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν συμπίπτοντα, τούτων ἕνεκα πρακτέον ἐστί. καὶ μὴν ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους, καὶ περὶ τούτων βουλευσομένους, μὴ ῥαθυμεῖν: ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν ἄλλων. δέδεικται γὰρ, ὅτι τοιαύτας ἕξουσι τὰς βασιλείας, οἵασπερ ἂν τὰς αὑτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. ὥστε οὐδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν, ὡς τοῖς βασιλεῦσι τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῶν, ἅπασαι γὰρ αἱ πανηγύρεις, οὐδὲν μέρος τιθέασιν τούτων τῶν ἄθλων, ὑπὲρ ὧν ὑμεῖς καθ' ἑκάστην ἀγωνίζεσθε τὴν ἡμέραν. ὧν ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως ὅσον περ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις, τοσοῦτον καὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. καὶ μὴ νόμιζε, τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμην εἶναι, πρὸς δὲ τὸ βελτίους ἡμᾶς καὶ φρονιμωτέρους γίνεσθαι μηδεμίαν ἔχειν δύναμιν: μηδὲ καταγνῷς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν, ὡς περὶ

μὲν

μὲν τὰ θηρία τέχνας εὑρήκαμεν, αἷς αὐ-
τῶν τὰς ψυχὰς ἡμεροῦμεν, καὶ πλείονος
ἀξίας ποιοῦμεν, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς οὐδὲν ἂν
πρὸς ἀρετὴν ὠφελήσαιμεν: ἀλλ' ὡς καὶ
τῆς παιδεύσεως, καὶ τῆς ἐπιμελείας μά-
λιστα, δυναμένης τὴν ἡμετέραν ψυχὴν
εὐεργετεῖν, οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην,
καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις
πλησίαζε, καὶ τῶν ἄλλων οὓς ἂν δύνῃ με-
ταπέμπου. καὶ μήτε τῶν ποιητῶν τῶν εὐδοκι-
μούντων, μήτε τῶν σοφιστῶν μηδενὸς οἴου
δεῖν ἀπείρως ἔχειν: ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκροα-
τὴς γίνου, τῶν δὲ μαθητής. καὶ παρασκεύα-
ζε σαυτὸν, τῶν μὲν ἐλασσόνων κριτὴν, τῶν δὲ
μειζόνων ἀνταγωνιστήν. διὰ γὰρ τούτων τῶν
γυμνασίων, τάχισ' ἂν γένοιο τοιοῦτος, οἷον
ὑπεθέμεθα δεῖν εἶναι τὸν ὀρθῶς βασιλεύσον-
τα, καὶ τὴν πόλιν, ὡς χρὴ διοικήσοντα. Μά-
λιστα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθείης.
εἰ δεινὸν ἡγήσαιο, τοὺς χείρους τῶν βελτιόνων
ἄρχειν, καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέ-
ροις προστάττειν. ὅσῳ γὰρ ἂν ἐρρωμενεστέρως
τὴν τῶν ἄλλων ἄνοιαν ἀτιμάσῃς, το-

σούτῳ

οὕτω μᾶλλον τὴν σαυτοῦ διάνοιαν ἀσκήσεις. Ἄρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρὴ τοὺς μέλλοντάς τι ποιήσειν τῶν δεόντων. πρὸς δὲ τούτοις φιλάνθρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν. οὔτε γὰρ ἵππων, οὔτε κυνῶν, οὔτε ἀνδρῶν, οὔτε ἄλλου πράγματος οὐδενὸς οἷόν τε καλῶς ἄρχειν. ἢν μή τις χαίρῃ τούτοις, ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. Μελέτω σοι τοῦ πλήθους, καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν, γινώσκων, ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν, καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν, αὗται πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵτινες ἂν ἄριστα τὸ πλῆθος θεραπεύσωσι. Καλῶς δὲ δημαγωγήσεις, ἐὰν μήτε τὸν ὄχλον ὑβρίζειν ἐᾷς. μήτε ὑβριζόμενον περιορᾷς: ἀλλὰ σκοπῇς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἕξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μηδὲν ἀδικηθήσονται. ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα χρηστῆς πολιτείας ἐστί. Τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, κίνει, καὶ μετατίθει τὰ μὴ καλῶς καθεστῶτα καὶ μάλιστα μὲν εὑρετὴς γίνου τῶν βελτίστων: εἰ δὲ μή, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις καλῶς ἔχοντα. Ζήτει

νόμους

νόμους, τὸ μὲν σύμπαν δικαίους, καὶ συμφέροντας, καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους, πρὸς δὲ τούτοις, οἵτινες τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ διαλύσεις, ὡς οἷόν τε ταχίστας, τοῖς πολίταις ποιήσουσι. Ταῦτα γὰρ ἅπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις νόμοις. Τὰς μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους: ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς, προθύμως ἔχωσι. Τὰς κρίσεις ποιοῦ, περὶ ὧν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι, μὴ πρὸς χάριν, μηδὲ ἐναντίας ἀλλήλαις: ἀλλὰ ἀεὶ ταὐτὰ περί γε τῶν αὐτῶν γίνωσκε. Καὶ γὰρ πρέπει, καὶ συμφέρει, τὴν τῶν βασιλέων γνώμην ἀμετακινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων, ὥσπερ τοὺς νόμους τοὺς καλῶς κειμένους. Διοίκει τὴν πόλιν ὁμοίως, ὥσπερ τὸν πατρῷον οἶκον: ταῖς μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς, καὶ βασιλικῶς ταῖς δὲ πράξεσιν ἀκριβῶς, ἵν' εὐδοκιμῇς ἅμα, καὶ διαρκῇς. Τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐνδείκνυσο ἐν μηδεμιᾷ τῶν πολυτελειῶν, τῶν εὐθὺς ἀφανιζομένων, ἀλλ' ἔν τε τοῖς

προειρημένοις, καὶ τῷ κάλλει τῶν κτημάτων, καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐεργεσίαις. τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀναλωμάτων αὐτά τέ σοι παραμένει, καὶ τοῖς ἐπιγινομένοις πλέονος ἄξια τῶν δεδαπανημένων καταλείψεις. Τὰ περὶ τοὺς θεοὺς ποίει μὲν, ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν. ἡγοῦ δὲ τοῦτο εἶναι θῦμα κάλλιστον, καὶ θεραπείαν μεγίστην, ἐὰν ὡς βέλτιστον, καὶ δικαιότατον σεαυτὸν παρέχῃς. μᾶλλον γὰρ ἐλπὶς τοὺς τοιούτους, ἢ τοὺς ἱερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας, πράξειν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν. Τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς τῶν τιμῶν, τοὺς οἰκειοτάτους, ταῖς δὲ ἀληθεστάταις τοὺς εὐνουστάτους. Φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τοῦ σώματος εἶναι, τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν. διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι, καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας, μάλιστ' ἂν τις δύναιτο. Κήδου τῶν οἴκων τῶν ἰδιωτῶν, καὶ νόμιζε τοὺς δαπανωμένους ἀπὸ τῶν σῶν ἀναλίσκειν, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν. ἅπαντα γὰρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν, οἰκεῖα τῶν καλῶς

λοις βασιλευόντων ἐστί. Διὰ παντὸς τοῦ
χρόνου τὴν ἀλήθειαν οὕτω φαίνου προτι-
μῶν, ὥστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους
ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους. Ἅπασι μὲν τοῖς
ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν πάρεχε, καὶ
πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον· περὶ πλείστου
δὲ ποιοῦ τῶν ἀφικνουμένων, μὴ τοὺς σοὶ δω-
ρεὰς εἰσάγοντας, ἀλλὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμ-
βάνειν ἀξιοῦντας. τιμῶν γὰρ τοὺς τοιούτους,
μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις.
Τοὺς φόβους ἐξαίρει τῶν πολιτῶν, καὶ
μὴ βούλου περιδεὴς εἶναι τοῖς μηδὲν ἀδικοῦ-
σιν. ὅπως γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σαυτὸν
διαθῇς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἕξεις. Ποίει
μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς. δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις,
ὅταν σοι καιρὸς ᾖ. Δεινὸς μὲν φαίνου, τῷ μη-
δέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων· πρᾶος δέ,
τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν
ἁμαρτανομένων. Ἀρχικὸς εἶναι βούλου μὴ
χαλεπότητι, μηδὲ τῷ σφόδρα κολάζειν·
ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας,
καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἀμει-
νόν σε βουλεύεσθαι. Πολεμικὸς γίνου τῇ ἐπιστή-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-603881-p0039-5

μαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς εἰρηνικὸς δὲ, τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. Οὕτως ὁμίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἥττους, ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς σεαυτὸν ἀξιώσαις. Φιλονείκει μὴ περὶ ἁπάντων, ἀλλὰ περὶ ὧν ἂν κρατήσαν τί σοι μέλλῃ συνοίσειν. Φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους: ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγινομένους. Μεγαλόφρονας εἶναι νόμιζε, μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους, ὧν οἷοί τέ εἰσι κατασχεῖν, ἀλλὰ τοὺς μετρίων μὲν ἐφιεμένους, ἐξεργάζεσθαι δὲ δυναμένους, οἷς ἂν ἐπιχειρῶσι. Ζήλου μὴ τοὺς μεγίστην ἀρχὴν κτησαμένους, ἀλλὰ τοὺς ἄριστα τῇ παρούσῃ χρησαμένους: καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν, οὐκ ἐὰν ἁπάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κινδύνων ἄρχῃς, ἀλλ᾽ ἐὰν τοιοῦτος ὢν οἷον χρὴ, καὶ πράττων ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι, μετρίων ἐπιθυμῇς, καὶ μηδενὸς τούτων ἀπορῇς. Φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας: μηδὲ μεθ᾽ ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις ἀλλὰ

μεθ᾽

μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. Ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδὼς, ὅτι πάντες, οἱ μὴ σοὶ πλησιάζοντες, ὅμοιόν σε τοῖς χρωμένοις νομιοῦσι. Τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι, τοῖς μὴ διὰ σοῦ γινομένους, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἕξων, ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι. Πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς πᾶν, ὅτι ἂν λέγῃς ἢ ποιῇς, ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας. Δίδου παῤῥησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῇς, ἔχῃς τοὺς συνδοκιμάσοντας. Διόρα καὶ τοὺς τέχνῃ κολακεύοντας, καὶ τοὺς μετ' εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν. Ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἅμα τοὺς λέγοντας, ὁποῖοι καὶ τίνες εἰσὶν, καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι. Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας. αἷσπερ ἂν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας. Ἄρχε σεαυτοῦ μηδὲν ἧττον, ἢ καὶ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦτο ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἐὰν μηδεμιᾷ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῇς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον, ἢ τῶν πολιτῶν. Μηδεμίαν συν-

ουσίαν εἰκῇ προσδέχου μηδ᾽ ἀλογίστως: ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἐκείναις τῶν διατριβαῖς ἔθιζε σε-αυτὸν χαίρειν, ἐξ ὧν αὐτός τε ἐπιδώσεις, καὶ τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι δόξεις. Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἃ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστιν: ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἧς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστι. Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι, μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γινομένας: ἀλλ᾽ ὅταν αὐτοὶ παρ᾽ αὐτοῖς ὄντες, μᾶλλόν σου τὴν γνώμην, ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσιν. Λάν-θανε μὲν, ἐὰν ἐπί τῳ σοι συμβῇ τῶν φαύλων χαίρειν: ἐνδείκνυσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπου-δάζων. Μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως: ἀλλὰ τὴν σεαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γινώσκων, ὅτι τὸ τῆς πόλε-ως ὅλης ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι. Ση-μεῖον ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους, καὶ σω-φρονεστέρους γινομένους διὰ τὴν σὴν ἐπι-μέλειαν. Περὶ πλέονος ποιοῦ δόξαν κα-

λὴν

λὴν, ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν. ὁ μὲν γὰρ θνητὸς, ἡ δ' ἀθάνατος: καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτητὰ, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή: καὶ τὰ μὲν καὶ τοῖς φαύλοις παραγίνεται: τὴν δ' οὐχ οἷόν τε, ἀλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι. Τρύφα μὲν ταῖς ἐσθῆσι, καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις, καρτέρει δ' ὡς χρὴ τοὺς βασιλέας ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν, ἵνα οἱ μὲν ὁρῶντες, διὰ τὴν ὄψιν ἄξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ δὲ συνόντες. διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην, τὴν αὐτὴν ἐκείνοις γνώμην ἔχωσιν. ἐπισκόπει τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς σαυτοῦ, καὶ τὰς πράξεις: ἵν' ὡς ἐλαχίστοις τοῖς ἁμαρτήμασι περιπίπτῃς. κράτιστον μὲν τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν. ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἱροῦ, καὶ μὴ πλεονάζειν. αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις. ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἰσχύουσιν. ἀστεῖος εἶναι πειρῶ, καὶ σεμνός. τὸ μὲν γὰρ τυραννίδι πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἁρμόττει. χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ἐστὶ πραγ-

μ ἐτων. εὑρήσεις γὰρ ὡς ἐπιπολὺ, τοὺς μὲν σεμνυνομένους ψυχροὺς ὄντας: τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἶναι, ταπεινοὺς φαινομένους. δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις, τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἑκατέραις προσοῦσαν διαφεύγειν. ὅ, τι ἂν ἀκριβῶς εἰδέναι βούλει, ὧν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρίᾳ μέτιθι, καὶ φιλοσοφίᾳ. Τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδούς σοι δείξει: τὸ δὲ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι, δύνασθαί σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει. Θεώρει τὰ γινόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα, καὶ τοῖς ἰδιώταις, καὶ τοῖς τυράννοις. ἐὰν γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσῃ. Δεινὸν ἡγοῦ τῶν μὲν ἰδιωτῶν ἐθέλειν τινὰς ἀποθνήσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινεθῶσι. τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐδοκιμήσουσιν. Βούλου τὰς εἰκόνας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον, ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν. μάλιστα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν σεαυτῷ, καὶ τῇ πόλει διαφυλάττειν.

λάττειν. ἢν δ' ἀναγκασθῇς κινδυνεύειν, αἱροῦ καλῶς τεθνάναι μᾶλλον, ἢ ζῆν αἰσχρῶς. Ἐν ἅπασι τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς βασιλείας, καὶ φρόντιζε, ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύτης ποιήσῃς. Μὴ περιίδῃς τὴν σαυτοῦ φύσιν ἅμα πᾶσαν διαλυθεῖσαν: ἀλλ' ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, ἀθανάτου δὲ ψυχῆς, πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. Μελέτα περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθισθῇς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. ἃ δ' ἄν σοι λογιζομένῳ φαίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει. ὧν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις. ἃ τοῖς παισὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἂν συμβουλεύσαις, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν ἀξίου. χρῶ τοῖς εἰρημένοις, ἢ ζήτει βελτίω τούτων. Σοφοὺς νόμιζε, μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας. ἀλλὰ τοὺς εὖ περὶ τῶν μεγίστων λέγοντας, μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένους, αὐτοὺς δ' ἐν πολλαῖς ἀπορίαις ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν περὶ αὑτῶν λέγοντας, ὁμιλεῖν δὲ καὶ τοῖς πράγμασι, καὶ τοῖς ἀνθρώποις

δυναμένους, καὶ μὴ διαταραττομένους, ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ καλῶς, καὶ μετρίως, καὶ τὰς συμφορὰς, καὶ τὰς εὐτυχίας φέρειν ἐπισταμένους. Καὶ μὴ θαύμαζε, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων ἐστὶν, ἃ καὶ σὺ γινώσκεις. οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν: ἀλλ᾽ ἠπιστάμην, ὅτι τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος, καὶ τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τῶν ἀρχόντων, οἱ μέν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ δὲ ἀκηκόασιν, οἱ δὲ ἑτέρους ποιοῦντας ἑωράκασιν. ἔνια δὲ αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντες. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρὴ τοῖς περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς οὔτε παράδοξον, οὔτ᾽ ἄπιστον, οὔτ᾽ ἔξω τῶν νομιζομένων οὐδὲν ἐστὶν εὑρεῖν: ἀλλ᾽ ἡγεῖσθαι τοῦτον εἶναι χαριέστατον, ὃς ἂν τῶν διεσπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων διανοίαις ἀθροῖσαι τὰ πλεῖστα δυνηθῇ, καὶ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν. ἐπεὶ κἀκεῖνό μοι πρόδηλον ἦν, ὅτι τὰ συμβουλεύοντα, καὶ τῶν ποιημάτων, καὶ τῶν συγγραμμάτων, χρησιμώτατα μὲν ἅπαντες νομίζουσιν, οὐ μὴν ἥδιστά γε αὐτῶν ἀκούουσιν, ἀλλὰ ταυτὸ πεπόνθασιν,

θασιν, ὅπερ πρὸς τοὺς νουθετοῦντας. καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μὲν ἅπαντες: πλησιάζειν δ' οὐ βούλονται: ἀλλὰ μᾶλλον αἱροῦνται συνεῖναι τοῖς ἐξαμαρτάνουσιν, ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέπουσι. Σημεῖον δ' ἄν τις ποιήσαιτο τὴν ἡσιόδου καὶ θεόγνιδος, καὶ φωκυλίδου ποίησιν. καὶ γὰρ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους συμβούλους γεγενῆσθαι τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων. ταῦτα δὲ λέγοντες, αἱροῦνται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον, ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθήκαις. ἔτι δ' εἴ τις ἐκλέξειε, καὶ τῶν προεχόντων ποιητῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἷς ἐκεῖνοι μάλιστ' ἐσπούδασαν: ὁμοίως ἂν καὶ πρὸς ταύτας διατεθεῖεν. ἥδιον γὰρ ἂν κωμῳδίας τῆς φαυλοτάτης, ἢ τῶν οὕτω τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσαιεν. καὶ τί δεῖ καθ' ἓν ἕκαστον λέγοντα διατρίβειν; ὅλως γὰρ εἰ θέλοιμεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων, εὑρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν, οὔτε τῶν σιτίων χαίροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις, οὔτε τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καλλίστοις, οὔτε τῶν πραγμάτων τοῖς καλλίστοις, οὔτε

τῶν μαθημάτων τοῖς ὠφελιμωτάτοις, ἀλ-
λὰ παντάπασιν ἐναντίας τῷ συμφέροντι
τὰς ἡδονὰς ἔχοντας, καὶ δοκοῦντας καρ-
τερικοὺς εἶναι, καὶ φιλοπόνους, τοὺς τῶν
δεόντων τι μὴ ποιοῦντας. ὥστε πῶς ἄν τις
τοῖς τοιούτοις, ἢ παραινῶν, ἢ διδάσκων, ἢ
χρήσιμόν τι λέγων ἀρέσειεν; οἱ πρὸς τοῖς
εἰρημένοις λόγοις φθονοῦσι μὲν τοῖς εὖ φρο-
νοῦσιν. ἁπλοῦς δ' ἡγοῦνται τοὺς νοῦν οὐκ ἔ-
χοντας. οὕτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πραγμά-
των φεύγουσιν, ὥστ' οὐδὲ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἴ-
σασιν, ἀλλὰ λυποῦνται μὲν περὶ τῶν ἰδίων λο-
γιζόμενοι, χαίρουσι δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων
διαλεγόμενοι. βούλοιντο δ' ἂν τῷ σώ-
ματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον, ἢ τῇ ψυχῇ
ποιῆσαι, καὶ σκέψασθαι περί τινος τῶν ἀ-
ναγκαίων. εὕροι δ' ἄν τις αὐτούς, ἐν μὲν
ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνουσίαις λοιδοροῦντας
ἢ λοιδορουμένους: ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις οὐ βου-
λευομένους, ἀλλ' εὐχομένους, λέγω δὲ ταῦτα
οὐ κατὰ πάντων, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων
τοῖς εἰρημένοις ὄντων, ἐκεῖνο δ' οὖν φανερόν.
ὅτι δεῖ τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν, ἢ γρά-
φειν

φειν τι κεχαρισμένον τοῖς πολλοῖς, μὴ τοὺς ὠφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητεῖν, ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους. ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιούτων χαίρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας, καὶ τὰς ἁμίλλας ἄχθονται. Διὸ καὶ τὴν Ὁμήρου ποίησιν, καὶ τοὺς πρώτως εὑρόντας τραγῳδίαν, ἄξιον θαυμάζειν, ὅτι κατιδόντες τὴν φύσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων, ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις κατεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν. ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἀγῶνας, καὶ τοὺς πολέμους τῶν ἡμιθέων ἐμυθολόγησεν, οἱ δὲ τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις κατέστησαν: ὥστε μὴ μόνον ἀκουστοὺς ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ θεατοὺς γενέσθαι. τοιούτων οὖν παραδειγμάτων ὑπαρχόντων, δέδεικται τοῖς ἐπιθυμοῦσι τοὺς ἀκροωμένους ψυχαγωγεῖν, ὅτι τοῦ μὲν νουθετεῖν, καὶ συμβουλεύειν ἀφεκτέον, ἐκεῖνα δὲ γραπτέον καὶ λεκτέον, οἷς ὁρῶσι τοὺς ὄχλους χαίροντας. Ταῦτα δὲ διῆλθον, ἡγούμενός σε δεῖν οὐχ ἕνα τῶν πολλῶν, ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν γνώ-

μην ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων, μηδὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων, ταῖς ἡδοναῖς ἀνακρίνειν· ἀλλ' ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν. ἄλλως τε ἐπειδὴ περὶ τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν διατρίβοντες, καί φασιν, οἱ μὲν διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων, οἱ δὲ διὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ δὲ δι' ἄλλων τινῶν φρονιμωτέρους ἔσεσθαι τοὺς αὐτοῖς πλησιάζοντας. ἐκεῖνο δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένων, ἐξ ἑκάστου τούτων φαίνεσθαι συμβουλεύεσθαι δυνάμενον. χρὴ τοίνυν ἀφέμενον τῶν ἀμφισβητουμένων, ἐπὶ τὸ ὁμολογούμενον ἐλθόντα, λαμβάνειν αὐτῶν τὸν ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καιρῶν θεωρεῖν τοὺς συμβουλεύοντας· εἰ δὲ μή, τοὺς καθόλου τῶν πραγμάτων λέγοντας, καὶ τοὺς μηδὲν γινώσκοντας τῶν δεόντων ἀποδοκιμάζειν. Δῆλον γὰρ ὡς ὁ μηδὲν ὢν αὐτῷ χρήσιμος, οὐδ' ἂν ἄλλον φρόνιμον ποιήσειεν. Τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας, καὶ δυ-

ναμένους ὁρᾶν πλέον ἢ τῶν ἄλλων, περὶ
πολλοῦ ποιοῦ, καὶ θεράπευε: γινώσκων,
ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατον,
καὶ τυραννικώτατον ἁπάντων κτημάτων
ἐστίν. ἡγοῦ δὲ τούτους σοι μεγίστην ποιήσειν τὴν
βασιλείαν, οἵτινες ἂν τὴν διάνοιαν τὴν
σὴν πλεῖστα ὠφελῆσαι δυνηθῶσιν, ἐγὼ μὲν
οὖν ἅ τε γινώσκω παρήνεσα: καὶ τιμῶ σε
τούτοις οἷς τυγχάνω δυνάμενος. βούλου δὲ
καὶ τοὺς ἄλλους, ὅπερ εἶπον δεχόμενος, μὴ
τὰς εἰθισμένας ἄγειν σοι δωρεὰς, ἃς ὑμεῖς
πολὺ πλέονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόν-
των, ἢ τῶν πωλούντων: ἀλλὰ τοιαύτας,
αἷς ἐὰν σφόδρα χρήσῃ, καὶ μηδεμίαν ἡ-
μέραν διαλίπῃς, οὐ κατατρίψεις, ἀλλὰ
μείζους, καὶ πλέονος ἀξίας οὔσας
αὐτὰς ποιήσεις.

ΝΙΚΟ-

ΝΙΚΟΚΛΗΣ Η ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ, λόγος τρίτος.

Εἰσί τινες οἳ δυσκόλως ἔχουσι πρὸς τοὺς λόγους, καὶ διαμέμφονται τοὺς φιλοσοφοῦντας. καί φασιν, αὐτοὺς οὐκ ἀρετῆς ἀλλὰ πλεονεξίας ἕνεκα ποιεῖσθαι τὰς τοιαύτας διατριβάς. ἡδέως ἂν οὖν πυθοίμην τῶν οὕτω διακειμένων, διὰ τί τοὺς μὲν εὖ λέγειν ἐπιθυμοῦντας ψέγουσι, τοὺς δ' ὀρθῶς πράττειν βουλομένους ἐπαινοῦσιν; εἰ γὰρ αἱ πλεονεξίαι λυποῦσιν αὐτούς, πλείους καὶ μείζους ἐκ τῶν ἔργων, ἢ τῶν λόγων εὑρήσομεν, γιγνομένας. ἔπειτα κἀκεῖνο ἄτοπον, εἰ λέληθεν αὐτούς, ὅτι τὰ περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβοῦμεν, καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀσκοῦμεν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἐπιτηδεύομεν, οὐχ ἵνα τῶν ἄλλων ἔλαττον ἔχωμεν, ἀλλ' ὅπως ἂν ὡς μετὰ πλείστων ἀγαθῶν τὸν βίον διάγωμεν. ὥστ' οὐ κατηγορητέον τούτων τῶν πραγμάτων ἐστὶν δι' ὧν ἄν τις μετ' ἀρετῆς πλεονεκτήσειεν: ἀλλὰ τῶν ἀνθρώπων, τῶν περὶ τὰς πράξεις ἐξαμαρ-

μαρτανόντων, ἢ τοῖς λόγοις ἐξαπατώντων, καὶ μὴ δικαίως χρωμένων αὐτοῖς. θαυμάζω δὲ τῶν ταύτην τὴν γνώμην ἐχόντων, ὅπως οὐ καὶ τὸν πλοῦτον, καὶ τὴν ῥώμην, καὶ τὴν ἀνδρείαν κακῶς λέγουσιν. εἴπερ γὰρ διὰ τοὺς ἐξαπατῶντας, καὶ τοὺς ψευδομένους, πρὸς τοὺς λόγους χαλεπῶς ἔχουσι, προσήκει καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς αὐτοὺς ἐπιτιμᾶν. Φανήσονται γάρ τινες καὶ τῶν ταῦτα κεκτημένων ἐξαμαρτάνοντες, καὶ πολλοὺς διὰ τούτων κακῶς ποιοῦντες. ἀλλὰ γὰρ οὐ δίκαιον, οὐδ᾽ εἴ τινες τοὺς ἀπαντῶντας τύπτοιεν, τῆς ῥώμης κατηγορεῖν: οὔτε διὰ τοὺς ἀποκτινοῦντας τὴν ἀνδρείαν λοιδορεῖν, οὔθ᾽ ὅλως τὴν τῶν ἀνθρώπων πονηρίαν ἐπὶ τὰ πράγματα μεταφέρειν: ἀλλ᾽ αὐτοὺς ἐκείνους ψέγειν, ὅσοι τοῖς ἀγαθοῖς κακῶς χρῶνται, καὶ τοῖς ὠφελεῖν δυναμένοις, τούτοις βλάπτειν τοὺς συμπολιτευομένους ἐπιχειροῦσι. Νῦν δ᾽ ἀμελήσαντες τοῦτον τὸν τρόπον περὶ ἑκάστου διορίζεσθαι, πρὸς ἅπαντας τοὺς λόγους δυσκόλως

διά-

διάκεινται, καὶ τοσοῦτον διημαρτήκασιν, ὥστε οὐκ αἰσθάνονται τοιούτῳ πράγματι δυσμενῶς ἔχοντες, ὃ πάντων τῶν ὄντων ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει πλείστων ἀγαθῶν αἴτιόν ἐστι. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις, οἷς ἔχομεν, οὐδὲν τῶν ἄλλων ζώων διαφέρομεν· ἀλλὰ πολλῶν καὶ τῷ τάχει, καὶ τῇ ῥώμῃ, καὶ ταῖς ἄλλαις εὐπορίαις καταδεέστεροι τυγχάνομεν ὄντες. ἐγγενομένου δ' ἡμῖν τοῦ πείθειν ἀλλήλους, καὶ δηλοῦν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, περὶ ὧν ἂν βουληθῶμεν· οὐ μόνον τοῦ θηριωδῶς ζῆν ἀπηλλάγημεν, ἀλλὰ καὶ συνελθόντες πόλεις ᾠκίσαμεν, καὶ νόμους ἐθέμεθα, καὶ τέχνας εὕρομεν, καὶ σχεδὸν ἅπαντα τὰ δι' ἡμῶν μεμηχανημένα, λόγος ἡμῖν ἐστιν ὁ συγκατασκευάσας. οὗτος γὰρ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ περὶ τῶν ἀδίκων, καὶ τῶν αἰσχρῶν, καὶ τῶν καλῶν ἐνομοθέτησεν· ὧν μὴ διαταχθέντων, οὐκ ἂν οἷοί τε ἦμεν οἰκεῖν μετ' ἀλλήλων. τούτῳ καὶ τοὺς κακοὺς ἐξελέγχομεν, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐγκωμιάζομεν. διὰ τούτου τούς τε ἀνοήτους παιδεύομεν, καὶ τοὺς φρονίμους δοκιμάζο-

μεν

μεν. τὸ γὰρ λέγειν ὡς δεῖ, τοῦ φρονεῖν εὖ μέ-
γιστον σημεῖον ποιούμεθα. καὶ λόγος ἀλη-
θὴς, καὶ νόμιμος, καὶ δίκαιος, ψυχῆς ἀ-
γαθῆς καὶ πιστῆς εἴδωλόν ἐστι. μετὰ τούτου καὶ
περὶ τῶν ἀμφισβητησίμων ἀγωνιζόμεθα
καὶ περὶ τῶν ἀγνοουμένων σκοπούμεθα. ταῖς
γὰρ πίστεσιν, αἷς τοὺς ἄλλους λέγοντες πείθο-
μεν, ταῖς αὐταῖς ταύταις καὶ περὶ τῶν ἰδίων βου-
λευόμενοι χρώμεθα. καὶ ῥητορικοὺς μὲν
καλοῦμεν, τοὺς ἐν τῷ πλήθει λέγειν δυνα-
μένους: εὐβούλους δὲ νομίζομεν, οἵτινες ἂν
αὐτοὶ πρὸς αὑτοὺς ἄριστα περὶ τῶν πραγ-
μάτων διαλεχθῶσιν. εἰ δὲ δεῖ συλλήβδην
περὶ τῆς δυνάμεως ταύτης εἰπεῖν, οὐδὲν τῶν
φρονίμως πραττομένων, εὑρήσομεν ἀλόγως
γιγνόμενον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔργων καὶ τῶν
διανοημάτων ἁπάντων ἡγεμόνα τὸν λόγον
ὄντα, καὶ μάλιστα χρωμένους αὐτῷ τοὺς πλεῖ-
στον νοῦν ἔχοντας. ὥστε τοὺς τολμῶντας
βλασφημεῖν περὶ τῶν παιδευόντων καὶ φι-
λοσοφούντων, ὁμοίως ἄξιον μισεῖν, ὥσπερ
τοὺς εἰς τὰ τῶν θεῶν ἔδη ἐξαμαρτάνοντας.
ἐγὼ δ᾽ ἀποδέχομαι μὲν πάντας τοὺς λό-

γους, τοὺς καὶ κατὰ μικρὸν ἡμᾶς ὠφελεῖν δυναμένους: οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καλλίστους ἡγοῦμαι, βασιλικωτάτους, καὶ μάλιστα πρέποντας ἐμοὶ, τοὺς περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, καὶ τῶν πολιτειῶν παραινοῦντας, καὶ τούτων αὐτῶν ὅσοι διδάσκουσι τούς τε δυναστεύοντας, ὡς δεῖ τῷ πλήθει χρῆσθαι, καὶ τοὺς ἰδιώτας, ὡς χρὴ πρὸς ἄρχοντας διακεῖσθαι. καὶ γὰρ διὰ τούτων ὁρῶ τὰς πόλεις εὐδαιμονεστάτας καὶ μεγίστας γιγνομένας. τὸν μὲν οὖν ἕτερον λόγον, ὡς χρὴ τυραννεῖν, Ἰσοκράτους ἠκούσατε. τὸν δ' ἐχόμενον, ἃ δεῖ ποιεῖν τοὺς ἀρχομένους, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν, οὐχ ὡς ἐκεῖνον ὑπερβαλούμενος, ἀλλ' ὡς προσῆκόν μοι περὶ τούτων μάλιστα διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς. εἰ μὲν γὰρ ἐμοῦ μὴ δηλώσαντος, ἃ βούλομαι ποιεῖν ὑμᾶς, διαμαρτάνοι τε τῆς ἐμῆς γνώμης, οὐκ ἂν εἰκότως ὑμῖν ὀργιζοίμην. εἰ δὲ προειπόντος ἐμοῦ μηδὲν γίγνοιτο τοιοῦτον, δικαίως ἂν ἤδη τοῖς μὴ πειθομένοις μεμφοίμην. ἡγοῦμαι δ' οὕτως ἂν μάλιστα παρακαλέσαι, καὶ προτρέψαι πρὸς τὸ μνημονεύειν ὑμᾶς τὰ ῥηθέντα καὶ

πειθαρχεῖν αὐτοῖς, οὐκ εἰ περὶ τὸ συμβουλεύειν μόνον γνοίμην, καὶ ταῦτ' ἀπαριθμησάμενος ἀπαλλαγείην: ἀλλ' εἰ προσεπιδείξαιμι, πρῶτον μὲν τὴν πολιτείαν τὴν παροῦσαν, ὡς ἄξιόν ἐστιν ἀγαπᾶν, οὐ μόνον διὰ τὴν ἀνάγκην οὐδ' ὅτι πάντα τὸν χρόνον μετὰ ταύτης οἰκοῦμεν, ἀλλ' ὅτι καὶ βελτίστη τῶν ἄλλων πολιτειῶν ἐστίν, ἔπειθ' ὡς ἐγὼ ταύτην ἔχω τὴν ἀρχὴν οὐ παρανόμως, οὐδ' ἀλλοτρίαν. ἀλλ' ὁσίως, καὶ δικαίως, καὶ διὰ τοὺς ἐξ ἀρχῆς προγόνους, καὶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ δι' ἐμαυτόν. τούτων γὰρ προαποδειχθέντων, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ αὐτὸς αὑτοῦ καταγνώσεται τὴν μεγίστην ζημίαν, ἐὰν μὴ πειθαρχῇ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ συμβουλευθεῖσι καὶ προσταχθεῖσι. Περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν (ἐντεῦθεν γὰρ ὑποτιθέμενος ἠρξάμην) οἶμαι πᾶσι δοκεῖν, δεινότατον μὲν εἶναι τὸ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι τοὺς χρηστοὺς, καὶ τοὺς πονηρούς: δικαιότατον δὲ, τὸ διορθώσασθαι περὶ τούτων, καὶ μὴ τοὺς ἀνομοίους τῶν ὁμοίων τυγχάνειν, ἀλλὰ καὶ πράττειν καὶ τιμᾶσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν

ἑκάστους. αἱ μὲν τοίνυν ὀλιγαρχίαι καὶ δη-
μοκρατίαι, τὰς ἰσότητας τοῖς μετέχουσι τῶν
πολιτειῶν ζητοῦσι, καὶ τοῦτο εὐδοκιμεῖ παρ'
αὐταῖς, ἐὰν μηδὲν ἕτερος ἑτέρου δύνηται
πλέον ἔχειν, ὃ τοῖς πονηροῖς συμφέρον ἐστίν.
αἱ δὲ μοναρχίαι πλεῖστον μὲν νέμουσι τῷ
βελτίστῳ, δεύτερον δὲ τῷ μετ' ἐκεῖνον, τρί-
τον δὲ καὶ τέταρτον τοῖς ἄλλοις κατὰ τὸν αὐτὸν
λόγον. καὶ ταῦτα, εἰ μὴ πανταχοῦ κα-
θέστηκεν, ἀλλὰ τό γε βούλημα τῆς πολιτεί-
ας τοιοῦτόν ἐστιν. καὶ μὴν εἰ δεῖ διορᾶν καὶ τὰς
φύσεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς πράξεις:
ἅπαντες ἂν τὰς τυραννίδας μᾶλλον ὁμο-
λογήσαιεν. Καίτοι τίς οὐκ ἂν εὔξαιτο τῶν
εὖ φρονούντων, τοιαύτης πολιτείας μετέ-
χειν, ἐν ᾗ μὴ διαλήσει χρηστὸς ὢν μᾶλ-
λον, ἢ φέρεσθαι μετὰ τοῦ πλήθους, καὶ γιγνω-
σκόμενος ὁποῖός τίς ἐστιν: ἀλλὰ μὴν καὶ
πρᾳοτέραν τοσούτῳ, καὶ δικαιοτέραν δι-
καίως ἂν αὐτὴν κρίνοιμεν, ὅσῳπερ ῥᾷόν
ἐστιν ἑνὸς ἀνδρὸς γνώμῃ προσέχειν τὸν νοῦν
μᾶλλον, ἢ πολλαῖς διανοίαις καὶ παντο-
δαπαῖς ζητεῖν ἀρέσκειν, ὅτι μὲν οὖν ἡδίων ἐστί.

καὶ

καὶ πρᾳότερα καὶ δικαιότερα, διὰ πλειόνων μὲν ἄν τις ἀποδείξειεν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τούτων συνιδεῖν ῥᾴδιόν ἐστι. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν, ὅσον αἱ μοναρχίαι καὶ πρὸς τὸ βουλεύσασθαι, καὶ πρὸς τὸ πρᾶξαί τι τῶν δεόντων διαφέρουσιν: οὕτως ἂν κάλλιστα θεωρήσαιμεν, εἰ τὰς μεγίστας τῶν πράξεων παρ' ἀλλήλας τιθέντες, ἐξετάζειν ἐπιχειρήσαιμεν αὐτάς, οἱ μὲν τοίνυν κατ' ἐνιαυτὸν εἰς τὰς ἀρχὰς εἰσιόντες, πρότερον ἰδιῶται γίγνονται, πρὶν αἰσθέσθαι τι τῶν τῆς πόλεως, καὶ λαβεῖν ἐμπειρίαν αὐτῶν, οἱ δ' ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπιστατοῦντες, ἢν καὶ τὴν φύσιν καταδεεστέραν ἔχωσιν: ἀλλ' οὖν ταῖς γε ἐμπειρίαις πολὺ τῶν ἄλλων προέχουσιν. ἔπειτα οἱ μὲν πολλῶν καταμελοῦσιν, εἰς ἀλλήλους ἀποβλέποντες: οἱ δ' οὐδενὸς ὀλιγωροῦσιν. εἰδότες, ὅτι δεῖ πάντα δι' αὐτῶν γίγνεσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, οἱ μὲν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις, καὶ ταῖς δημοκρατίαις, διὰ τὰς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς φιλοτιμίας λυμαίνονται τοῖς κοινοῖς; οἱ δ' ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντες, οὐκ ἔχοντες ὅτῳ φθονήσουσιν, περὶ ἁπάντων, ὡς οἷόν τ' ἐστὶ τὰ βέλτιστα πράττου-

σιν. ἔπειτα οἱ μὲν ὑστεροῦσι τῶν πραγμάτων, τὸν μὲν γὰρ πλεῖστον χρόνον ἐπὶ τοῖς ἰδίοις διατρίβουσιν· ἐπειδὰν δὲ εἰς τὰ συνέδρια συνέλθωσι, πλεονάκις ἄν τις αὐτοὺς εὕροι διαφερομένους, ἢ κοινῇ βουλευομένους. οἱ δ' οὔτε συνεδρίων, οὔτε χρόνων αὐτοῖς ἀποδεδειγμένων. ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὄντες, οὐκ ἀπολείπονται τῶν καιρῶν ἀλλ' ἕκαστον ἐν τῷ δέοντι πράττουσιν. ἔτι δ' οἱ μὲν πρὸς ἀλλήλους δυσμενῶς ἔχουσι, καὶ βούλοιντ' ἂν καὶ τοὺς πρὸς αὐτῶν ἄρχοντας, καὶ τοὺς ἐφ' ἑαυτῶν, ὡς κάκιστα διοικῆσαι τὴν πόλιν, ἵν' ὡς μεγίστην δόξαν αὐτοὶ λαμβάνωσιν. οἱ δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου κύριοι τῶν πραγμάτων ὄντες, εἰς πάντα τὸν χρόνον καὶ τὰς εὐνοίας ὁμοίως ἔχουσι. τὸ καὶ μέγιστον πάντων· τοῖς γὰρ κοινοῖς, οἱ μὲν ὡς ἰδίοις. οἱ δὲ ὡς ἀλλοτρίοις προσέχουσι τὸν νοῦν συμβούλοις χρῶνται περὶ αὐτῶν, οἱ μὲν τῶν ἀστῶν τοῖς τολμηροτάτοις, οἱ δ' ἐξ ἁπάντων ἐκλεξάμενοι τοὺς φρονιμωτάτους καὶ τιμῶσιν οἱ μὲν τοὺς ἐν τοῖς ὄχλοις εἰπεῖν δυναμένους, οἱ δὲ τοὺς χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν

ἐπι.

ἐπιστάμενος, οὐ μόνον δ' ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις
καὶ τοῖς καθ' ἡμέραν γιγνομένοις, αἱ μοναρ-
χίαι διαφέρουσιν: ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῷ πο-
λέμῳ πλεονεξίας ἁπάσας περιειλήφασι.
καὶ γὰρ παρασκευάσασθαι δυνάμεις, καὶ
χρήσασθαι ταύταις, ὥστε καὶ λαθεῖν καὶ ὀφ-
θῆναι, καὶ τοὺς μὲν πεῖσαι, τοὺς δὲ βιάσα-
σθαι, παρὰ δὲ τῶν ἐκπρίασθαι, τοὺς δὲ ταῖς
ἄλλαις θεραπείαις προσαγαγέσθαι. μᾶλλον
αἱ τυραννίδες τῶν ἄλλων πολιτειῶν, οἷαί τ'
εἰσί. καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἄν τις οὐχ ἧτ-
τον, ἢ τῶν λόγων πιστεύσειεν. τοῦτο μὲν γὰρ τὴν
τῶν Περσῶν δύναμιν ἅπαντες ἴσμεν τηλι-
καύτην τὸ μέγεθος γεγενημένην, οὐ διὰ
τὴν τῶν ἀνδρῶν φρόνησιν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον
τῶν ἄλλων τὴν βασιλείαν τιμῶσι: τοῦτο δὲ
Διονύσιον τὸν τύραννον, ὃς παραλαβὼν τὴν
μὲν ἄλλην Σικελίαν ἀνάστατον γεγενημέ-
νην, τὴν δὲ αὐτοῦ πατρίδα πολιορκουμέ-
νην, οὐ μόνον αὐτὴν τῶν παρόντων κινδύ-
νων ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ καὶ μεγίστην τῶν
ἑλληνίδων πόλεων ἐποίησεν. ἔτι δὲ Καρ-
χηδονίους καὶ Λακεδαιμονίους τοὺς ἄριστα

τῶν ἑλλήνων πολιτευομένους, οἴκοι μὲν ὀλι-
γαρχουμένους, περὶ δὲ τὸν πόλεμον βασιλευ-
ομένους. ἔχοι δ' ἄν τις ἐπιδεῖξαι καὶ τὴν
πόλιν τῶν Ἀθηναίων, τὴν μάλιστα τὰς τυ-
ραννίδας μισοῦσαν: ὅταν μὲν πολλοὺς ἐκ-
πέμψῃ στρατηγούς, ἀτυχοῦσαν, ὅτι δὲ δι' ἑ-
νὸς ποιῆται τοὺς κινδύνους, κατορθοῦσαν.
καίτοι, πῶς ἄν τις σαφέστερον ἐπιδείξειεν,
ἢ διὰ τούτων τῶν παραδειγμάτων πλείστου
τὰς μοναρχίας ἀξίας οὔσας; φαίνονται γὰρ
οἵ τε διὰ τέλους τυραννούμενοι, μεγίστας δυ-
νάμεις ἔχοντες: οἵ τε καλῶς ὀλιγαρχούμενοι.
περὶ ἃ μάλιστα σπουδάζουσιν. οἱ μὲν ἕνα
μόνον στρατηγόν, οἱ δὲ βασιλέα τῶν στρατο-
πέδων κύριον καθιστάντες: οἵ τε μισοῦντες
τὰς τυραννίδας, ὁπόταν πολλοὺς ἄρχοντας
ἐκπέμψωσιν, οὐδὲν τῶν δεόντων πράττοντες.
εἰ δὲ δεῖ τι καὶ τῶν ἀρχαίων εἰπεῖν, λέγεται
καὶ τοὺς θεοὺς ὑπὸ τοῦ Διὸς βασιλεύεσθαι: περὶ
ὧν (εἰ μὲν ὁ λόγος ἀληθή ἐστι) δῆλον ὅτι
κἀκεῖνοι ταύτην τὴν κατάστασιν προκρί-
νουσιν· εἰ δὲ τὸ μὲν σαφὲς μηδεὶς οἶδεν, αὐ-
τοὶ δὲ εἰκάζοντες οὕτω περὶ αὐτῶν ὑπειλή-
φαμεν:

φαμεν: σημεῖον ὅτι πάντες τὴν μοναρχίαν προτιμῶμεν. οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτῇ χρῆσθαι τοὺς θεοὺς ἔφαμεν, εἰ μὴ πολὺ τῶν ἄλλων προέχειν αὐτὴν ἐνομίζομεν. περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν, ὅσον ἀλλήλων διαφέρουσιν, ἅπαντα μὲν οὔθ' εὑρεῖν οὔτ' εἰπεῖν δυνατόν ἐστιν: οὐ μὴν ἀλλὰ πρός γε τὸ παρὸν ἐξαρκούντως καὶ νῦν εἴρηται περὶ αὐτῶν. ὡς δὲ προσηκόντως ἡμεῖς τὴν ἀρχὴν ἔχομεν, πολὺ τούτου συντομώτερος, καὶ μᾶλλον ὁμολογούμενος ὁ λόγος ἐστίν. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι Τεῦκρος μὲν, ὁ τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχηγὸς, παραλαβὼν τοὺς τῶν ἄλλων πολιτῶν προγόνους, πλεύσας δεῦρο, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἔκτισεν, καὶ τὴν χώραν διένειμεν; ὁ δὲ πατὴρ Εὐαγόρας, ἀπολεσάντων ἑτέρων τὴν ἀρχὴν, πάλιν ἀνέλαβεν, ὑποστὰς τοὺς μεγίστους κινδύνους: καὶ τοσοῦτον μετέστησεν, ὥστε μηκέτι Φοίνικας σαλαμινίων τυραννεῖν, ἀλλ' ὧν περ ἦν τὴν ἀρχὴν, τούτους καὶ νῦν ἔχειν τὴν βασιλείαν; λοιπὸν οὖν ἐστιν ὧν προεθέμην, περὶ ἐμαυτοῦ διελθεῖν, ἵν' ἐπίστησθε, ὅτι τοιοῦτός ἐστιν ὑμῶν ὁ-

βασιλεὺς, ὅσου οὐ μόνον διὰ τοὺς προγόνους. ἀλλὰ καὶ δι᾽ ἐμαυτὸν, δικαίως ἂν καὶ μείζονος τιμῆς ἢ τηλικαύτης ἀξιωθείην. οἶμαι γὰρ ἔγωγε πάντας ἂν ὁμολογῆσαι, πλείστου τῶν ἀρετῶν ἀξίας εἶναι, τήν τε σωφροσύνην, καὶ τὴν δικαιοσύνην. οὐ γὰρ μόνον ἡμᾶς, τὸ καθ᾽ αὑτὰς, ὠφελοῦσιν: ἀλλ᾽, εἰ θέλοιμεν σκοπεῖν καὶ τὰς φύσεις, καὶ τὰς δυνάμεις, καὶ τὰς χρήσεις τῶν πραγμάτων, εὑρήσομεν τὰς μὲν μετεχούσας μηδαμῶς τούτων τῶν ἰδεῶν, μεγάλων κακῶν αἰτίας οὔσας: τὰς δὲ μετὰ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης γιγνομένας, πολλὰ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ὠφελούσας. εἰ δὲ δή τινες τῶν προγεγενημένων ἐπὶ ταύταις ταῖς ἀρεταῖς εὐδοκίμησαν, ἡγοῦμαι κἀμοὶ προσήκειν, τῆς αὐτῆς δόξης τυγχάνειν. τὴν μὲν οὖν δικαιοσύνην, ἐκεῖθεν ἂν μάλιστα κατίδοιτε. παραλαβὼν γὰρ ὅτ᾽ εἰς τὴν ἀρχὴν καθιστάμην, τὰ μὲν βασίλεια χρημάτων κενὰ, καὶ πάντα κατηναλωμένα, τὰ πράγματα δὲ ταραχῆς μεστὰ, καὶ πολλῆς ἐπιμελείας δεόμενα, καὶ φυλα-

κῆς καὶ δαπάνης· εἰδὼς δ' ἑτέρους, ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς, ἐκ παντὸς τρόπου τὰ σφέτερ' αὐτῶν διορθουμένους, καὶ πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν τὴν αὑτῶν πράττειν ἀναγκαζομένους· ὅμως οὐδ' ὑφ' ἑνὸς τούτων διεφθάρην, ἀλλ' οὕτως ὁσίως καὶ καλῶς ἐπεμελήθην, τῶν πραγμάτων, ὥστε μηδὲν ἐλλείπειν, ἐξ ὧν οἷόν τ' ἦν αὐξηθῆναι, καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἐπιδοῦναι τὴν πόλιν. πρός τε γὰρ τοὺς πολίτας, μετὰ τοσαύτης πρᾳότητος προσηνέχθην, ὥστε μήτε φυγὰς μήτε θανάτους, μήτε χρημάτων ἀποβολὰς, μήτ' ἄλλην μηδεμίαν τοιαύτην συμφορὰν ἐπὶ τῆς ἐμῆς γεγενῆσθαι βασιλείας. ἀβάτου δ' ἡμῖν τῆς ἑλλάδος οὔσης, διὰ τὸν πόλεμον τὸν γεγενημένον καὶ πανταχοῦ συλουμένων ἡμῶν, τὰ πλεῖστα τούτων διέλυσα, τοῖς μὲν ἅπαντα ἀποτίνων, τοῖς δὲ μέρη, τῶν δ' ἀναβάλλεσθαι δεόμενος, πρὸς δὲ τοὺς ὅπως ἠδυνάμην περὶ τῶν ἐγκλημάτων διαλλαττόμενος. ἔτι δὲ καὶ τῶν τὴν νῆσον οἰκούντων δυσκόλως πρὸς ἡμᾶς διακειμένων, καὶ τοῦ βασιλέως τῷ

μὲν

μὲν λόγῳ διηλλαγμένου, τῇ δ' ἀληθείᾳ
τραχέως ἔχοντος, ἀμφότερα ταῦτα κα-
τεπράϋνα, τῷ μὲν προθύμως ὑπηρετῶν,
πρὸς δὲ τοὺς δίκαιον ἐμαυτὸν παρέχων.
τοσούτου γὰρ δέω τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν,
ὥσθ' ἕτεροι μὲν, ἢν καὶ μικρῷ μείζω τῶν ὁ-
μόρων δύναμιν ἔχωσιν, ἀποτέμνονται τῆς
γῆς καὶ πλεονεκτεῖν ζητοῦσιν: ἐγὼ δ' οὐδὲ
τὴν διδομένην μοι χώραν ἠξίωσα λαβεῖν
ἀλλ' αἱροῦμαι, μετὰ δικαιοσύνης τὴν ἐμαυτοῦ
μόνην ἔχειν μᾶλλον, ἢ μετὰ κακίας πολλα-
πλασίαν τῆς ὑπαρχούσης κτήσασθαι, καὶ τί
δεῖ καθ' ἕκαστον λέγοντα διατρίβειν, ἄλ-
λως τε καὶ συντόμως ἔχοντα δηλῶσαι περὶ
ἐμαυτοῦ; φανήσομαι γὰρ μηδένα μὲν πώ-
ποτ' ἀδικήσας, πλείους δὲ καὶ τῶν πολιτῶν
καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εὖ πεποιηκὼς, καὶ
μείζους δωρεὰς ἑκατέροις δεδωκὼς, ἢ σύμ-
παντες οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεύσαντες, καίτοι
χρὴ τοὺς μέγα φρονοῦντας ἐπὶ δικαιοσύνῃ
καὶ προσποιουμένους χρημάτων εἶναι κρείττους
τοιαύτας ὑπερβολὰς ἔχειν εἰπεῖν περὶ αὑτῶν.
καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ σωφροσύνης ἔτι μεί-
ζω

ζω τούτων ἔχω διελθεῖν. εἰδὼς γὰρ ἅπαντας
ἀνθρώπους περὶ πλείστου ποιουμένους τοὺς παῖ-
δας τοὺς ἑαυτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ
μάλιστα ὀργιζομένους τοῖς εἰς ταῦτα ἐξα-
μαρτάνουσι, καὶ τὴν ὕβριν τὴν περὶ ταῦτα
μεγίστων κακῶν αἰτίαν γιγνομένην, καὶ πολ-
λοὺς ἤδη τῶν ἰδιωτῶν καὶ τῶν δυναστευόντων
διὰ ταύτην ἀπολλυμένους, οὕτως ἔφυγον τὰς
αἰτίας ταύτας, ὥστ' ἐξ οὗ τὴν βασιλείαν ἔλα-
βον, οὐδενὶ φανήσομαι σώματι πεπλησια-
κὼς, πλὴν τῆς ἐμαυτοῦ γυναικός: οὐκ ἀ-
γνοῶν, ὡς κἀκεῖνοι παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐ-
δοκιμοῦσιν, ὅσοι περὶ μὲν τὰ τῶν πολιτῶν δίκαιοι
τυγχάνουσιν ὄντες, ἄλλοθεν δέ ποθεν ἑαυτοῖς
ἐπορίσαντο τὰς ἡδονάς; ἀλλὰ βουλόμενος
ἅμα μὲν ἐμαυτὸν ὡς πορρωτάτω ποιῆσαι τῶν
τοιούτων ὑποψιῶν, ἅμα δὲ παράδειγμα
καταστῆσαι τὸν τρόπον τὸν ἐμαυτοῦ τοῖς ἄλ-
λοις πολίταις: γιγνώσκων, ὅτι φιλεῖ τὸ
πλῆθος ἐν τούτοις τοῖς ἐπιτηδεύμασι τὸν
βίον διάγειν, ἐν οἷς ἂν τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἑ-
αυτῶν ὁρῶσι διατρίβοντας. ἔπειτα καὶ
προσήκειν ἡγησάμην, τοσούτῳ τοὺς βασι-

λέας

λίους βελτίους εἶναι τῶν ἰδιωτῶν, ὅσωπερ καὶ τὰς τιμὰς μείζους αὐτῶν ἔχουσι: καὶ δεινὰ ποιεῖν, ὅσοι τοὺς μὲν ἄλλους κοσμίως ζῆν ἀναγκάζουσιν, αὐτοὶ δ' αὑτοὺς μὴ σωφρονεστέρους τῶν ἀρχομένων παρέχουσι. πρὸς δὲ τούτοις τῶν μὲν ἄλλων πράξεων ἑώρων ἐγκρατεῖς καὶ τοὺς πολλοὺς γιγνομένους, τῶν δ' ἐπιθυμιῶν, τῶν περὶ τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς βελτίστους ἡττομένους. ἠβουλήθην οὖν ἐν τούτοις ἐμαυτὸν ἐπιδεῖξαι καρτερεῖν δυνάμενον, ἐν οἷς ἔμελλον οὐ μόνον τῶν ἄλλων διοίσειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονούντων. ἔτι δὲ καὶ τῶν τοιούτων πολλὴν κακίαν κατεγίγνωσκον ὅσοι γυναῖκας λαβόντες, καὶ κοινωνίαν ποιησάμενοι παντὸς τοῦ βίου, μὴ στέργωσιν οἷς ἔπραξαν ἀλλὰ ταῖς αὐτῶν ἡδοναῖς λυπῶσι ταύτας, ὑφ' ὧν αὐτοὶ μηδὲν ἀξιοῦσι λυπεῖσθαι. καὶ περὶ μὲν ἄλλας κοινωνίας τινὰς, ἐπιεικεῖς σφᾶς αὐτοὺς παρέχωσιν: ἐν δὲ ταῖς πρὸς τὰς γυναῖκας ἐξαμαρτάνωσιν: ἃς ἔδει τοσούτῳ μᾶλλον διαφυλάττειν, ὅσωπερ οἰκειότεραι καὶ μείζους οὖσαι τυγχάνουσι

τῶν

τῶν ἄλλων. εἶτα καὶ λανθάνουσιν ἔνδον ἐν αὐ-
τοῖς τοῖς βασιλείοις στάσεις, καὶ διαφορὰς
ἑαυτοῖς ἐγκαταλείποντες. καί τοι χρὴ τοὺς
ὀρθῶς βασιλεύοντας, μὴ μόνον τὰς πόλεις
ἐν ὁμονοίᾳ πειρᾶσθαι διάγειν, ὧν ἂν ἄρχω-
σιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰδίους οἴκους, καὶ τοὺς τό-
πους, ἐν οἷς ἂν κατοικῶσιν. ἅπαντα γὰρ ταῦ-
τα σωφροσύνης ἔργα καὶ δικαιοσύνης ἐστίν.
οὐ τὴν αὐτὴν δὲ γνώμην ἔσχον, οὐδὲ περὶ τῆς
παιδοποιίας, τοῖς πλείστοις τῶν βασιλέων:
οὐδ' ᾠήθην δεῖν τοὺς μὲν ἐκ ταπεινοτέρας
ποιήσασθαι τῶν παίδων, τοὺς δὲ ἐκ σεμνοτέ-
ρας: οὐδὲ τοὺς μὲν νόθους αὐτῶν, τοὺς δὲ γνη-
σίους καταλιπεῖν, ἀλλὰ πάντας ἔχειν τὴν
αὐτὴν φύσιν, καὶ πρὸς πατρὸς καὶ πρὸς
μητρὸς ἀνενεγκεῖν, τῶν μὲν θνητῶν εἰς Εὐα-
γόραν τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν, τῶν δ' ἡμιθέων
εἰς Αἰακίδας, τῶν δὲ θεῶν εἰς Δία, καὶ μη-
δένα τῶν ἐξ ἐμοῦ γενομένων ἀποστερηθῆναι
ταύτης τῆς εὐγενείας. πολλῶν δέ με προτρε-
πόντων ἐμμένειν τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις:
οὐχ ἥκιστά με κἀκεῖνο παρεκάλεσεν, ὅτι
τῆς μὲν ἀνδρείας καὶ τῆς δεινότητος, καὶ τῶν
ἄλλων

ἄλλων τῶν εὐδοκιμούντων, ἑώρων καὶ τῶν κακῶν ἀνδρῶν πολλοὺς μετέχοντας, τὴν δὲ σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην ἴδια κτήματα τῶν καλῶν κἀγαθῶν ὄντα. κάλλιστον οὖν ὑπέλαβον, εἴ τις δύναιτο ταύταις τῶν ἀρεταῖς προσέχειν τῶν νῦν, τῶν ἄλλων ἀφελόμενος, ὧν μηδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστιν, ἀλλὰ καὶ γνησιώταται καὶ βεβαιόταται, καὶ μέγισται, καὶ μεγίστων ἐπαίνων ἄξιαι τυγχάνουσιν οὖσαι. τούτων ἕνεκα, ταῦτα διανοηθεὶς, περιττότερον τῶν ἄλλων ἤσκησα τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην: καὶ ταύτας προειλόμην τῶν ἡδονῶν, οὐ τὰς ἐπὶ τοῖς ἔργοις μηδεμίαν τιμὴν ἐχούσας, ἀλλὰ τὰς ἐπὶ ταῖς δόξαις ταῖς δι' ἀνδραγαθίαν γινομένας. χρὴ δὲ δοκιμάζειν τὰς ἀρετὰς, οὐκ ἐν ταῖς αὐταῖς ἰδέαις ἁπάσας, ἀλλὰ τὴν μὲν δικαιοσύνην ἐν ταῖς ἀπορίαις, τὴν δὲ σωφροσύνην ἐν ταῖς δυναστείαις, τὴν δὲ καρτερίαν ἐν ταῖς τῶν νεωτέρων ἡλικίαις. ἐγὼ τοίνυν ἐν ἅπασι τοῖς καιροῖς τούτοις φανήσομαι πεῖραν τῆς ἐμαυτοῦ φύσεως δεδωκώς. ἐνδεὴς μὲν γὰρ

χρη-

χρημάτων καταλειφθεὶς, οὕτω δίκαιον ἐμαυτὸν παρέσχον, ὥστε μηδένα λυπῆσαι τῶν πολιτῶν. λαβὼν δ' ἐξουσίαν, ὥστε ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούλωμαι, σωφρονέστερος τῶν ἰδιωτῶν ἐγενόμην: τούτων δ' ἀμφοτέρων ἐκράτησα, ταύτην ἔχων τὴν ἡλικίαν, ἐν ᾗ τοὺς πλείστους ἂν εὕροιμεν μάλιστα περὶ τὰς πράξεις ἐξαμαρτάνοντας, καὶ πάντα ταῦτα ἐν ἑτέροις μὲν ἴσως ἂν ὤκνουν εἰπεῖν οὐχ ὡς οὐ φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, ἀλλ' ὡς οὐκ ἂν πιστευθεὶς ἐκ τῶν λεγομένων, ὑμεῖς δ' αὐτοί μοι μάρτυρές ἐστε πάντων εἰρημένων. ἄξιον μὲν οὖν καὶ τοὺς φύσει κοσμίους ὄντας ἐπαινεῖν καὶ θαυμάζειν, ἔτι δὲ μᾶλλον τοὺς καὶ μετὰ λογισμοῦ τοιούτους ὄντας. οἱ μὲν γὰρ τύχῃ, καὶ μὴ, γνώμῃ σωφρονοῦντες, τυχὸν ἂν καὶ μεταπεισθεῖεν. οἱ δὲ πρὸς τῷ πεφυκέναι, καὶ διεγνωκότες, ὅτι μέγιστόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν ἀρετὴ, δῆλον ὅτι πάντα τὸν βίον ἐν ταύτῃ τῇ τάξει διαμενοῦσι. διὰ τοῦτο δὲ πλείους ἐποιησάμην τοὺς λόγους καὶ περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν προειρημέ-

νων, ἵνα μηδεμίαν ὑπολίπω πρόφασιν. ὡς οὐ δεῖ ποιεῖν ὑμᾶς ἑκόντας, καὶ προθύμως, ἅττ' ἂν ἐγὼ προστάξω, καὶ συμβουλεύσω. Φημὶ δὴ πράττειν ἕκαστον ὑμῶν, ἐφ' οἷς ἐφέστηκεν, ἐπιμελῶς καὶ δικαίως. καθ' ὁπότερον γὰρ ἂν ἐλλίπητε τούτων, ἀνάγκη ταύτῃ κακῶς ἔχειν τὰς πράξεις. μηδενὸς οὖν ὀλιγωρεῖτε, μηδὲ καταφρονεῖτε τῶν προστεταγμένων: ὑπολαμβάνοντες, ὡς οὐ παρὰ τοῦτ' ἐστὶν, ἀλλ' ὡς παρ' ἕκαστον τῶν μερῶν ἢ καλῶς ἢ κακῶς ἕξον τὸ σύμπαν, οὕτω σπουδάζετε περὶ αὐτῶν, καὶ κήδεσθε μηδὲν ἧττον τῶν ἐμῶν, ἢ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν. καὶ μὴ νομίζετε μικρὸν ἀγαθὸν εἶναι τὰς τιμὰς, ἃς ἔχουσιν οἱ καλῶς τῶν ἡμετέρων ἐπιστατοῦντες. ἀπέχεσθε τῶν ἀλλοτρίων, ἵν' ἀσφαλέστερον τοὺς οἴκους τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν κεκτῆσθε. τοιούτους εἶναι χρὴ περὶ τοὺς ἄλλους ὑμᾶς, οἷόνπερ ἐμὲ περὶ ὑμᾶς ἀξιοῦτε γίνεσθαι. μὴ σπεύδετε πλουτεῖν μᾶλλον, ἢ χρηστοὶ δοκεῖν εἶναι: γιγνώσκοντες, ὅτι καὶ τῶν ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων οἱ μεγίστας ἐπ' ἀρετῇ

δόξας ἔχοντες, πλείστων ἀγαθῶν δεσπόται καθίστανται. τοὺς χρηματισμοὺς τοὺς παρὰ τὸ δίκαιον γιγνομένους, ἡγεῖσθε μὴ πλοῦτον, ἀλλὰ κίνδυνον ποιήσειν. μὴ τὸ μὲν λαβεῖν κέρδος εἶναι νομίζετε, τὸ δ' ἀναλῶσαι ζημίαν. οὐδέτερον γὰρ τούτων ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν, ἀλλ' ὁπότερον ἂν ἐν καιρῷ καὶ μετ' ἀρετῆς γίγνηται, τοῦτ' ὠφελήσει τοὺς ποιοῦντας. μηδὲ πρὸς ἓν χαλεπῶς ἔχετε τῶν ὑπ' ἐμοῦ προσταττομένων. ὅσοι γὰρ ἂν ὑμῶν περὶ πλεῖστα τῶν ἐμῶν χρησίμους αὑτοὺς παράσχωσιν, οὗτοι πλεῖστα τοὺς οἴκους τοὺς ἑαυτῶν ὠφελήσουσιν, ἕ, ἃ ἂν ὑμῶν ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ τύχῃ συνειδώς, ἡγείσθω μηδ' ἐμὲ λήσειν. ἀλλ' ἐὰν καὶ τὸ σῶμα τοὐμὸν μὴ παρῇ, τήν γε διάνοιαν τὴν ἐμὴν οἰέσθω τοῖς γιγνομένοις παρεστάναι. ταύτην γὰρ γνώμην ἔχοντες, σωφρονέστερον ἂν βουλεύσαισθε περὶ αὑτῶν. μηδὲν ἀποκρύπτεσθε μήθ' ὧν κέκτησθε, μήθ' ὧν ποιεῖτε, μήθ' ὧν μέλλετε πράττειν: εἰδότες, ὅτι περὶ τὰ

κεκρυμμένα τῶν πραγμάτων ἀναγκαῖόν ἐστι πολλοὺς φόβους γίνεσθαι. μὴ τεχνικῶς ζητεῖτε πολιτεύεσθαι, μηδ' ἀφανῶς, ἀλλ' οὕτως ἁπλῶς καὶ φανερῶς, ὥστε μηδ' ἄν τις βούληται, ῥᾴδιον εἶναι ὑμᾶς διαβάλλειν. Δοκιμάζετε τὰς πράξεις, καὶ νομίζετε πονηρὰς μὲν, ἃς ἂν πράττοντες ἐμὲ βούλησθε λανθάνειν. χρηστὰς δὲ περὶ ὧν ἂν ἐγὼ μέλλω πυθόμενος, βελτίους ὑμᾶς νομιεῖν. μὴ κατασιωπᾶτε, ἐάν τινας ὁρᾶτε περὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν πονηροὺς ὄντας· ἀλλ' ἐξελέγχετε, καὶ νομίζετε τῆς αὐτῆς εἶναι ἀξίους ζημίας τοὺς συγκρύπτοντας τοῖς ἐξαμαρτάνουσιν. εὐτυχεῖς δὲ νομίζετε μὴ τοὺς λανθάνοντας, ἐάν τι κακὸν ποιήσωσιν, ἀλλὰ τοὺς μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας, τοὺς μὲν γὰρ εἰκὸς τοιαῦτα παθεῖν, οἷάπερ αὐτοὶ ποιοῦσι: τοὺς δὲ χάριν ἀπολαβεῖν, ἧς ἄξιοι τυγχάνουσιν ὄντες. ἑταιρείας μὴ ποιεῖτε, μήτε συνόδους, ἄνευ τῆς ἐμῆς γνώμης. αἱ γὰρ τοιαῦται συστάσεις, ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πολιτείαις πλεονεκτοῦσιν, ἐν δὲ ταῖς μοναρχίαις κινδυνεύουσιν. Μὴ μόνον

ἀπέ-

ἀπέχεσθε τῶν ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῶν τοιούτων, ἐν οἷς ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑποψίαν γίνεσθαι. Τὴν ἐμὴν φιλίαν ἀσφαλεστάτην καὶ βεβαιοτάτην εἶναι νομίζετε, καὶ διαφυλάττετε τὴν παροῦσαν κατάστασιν, καὶ μηδεμιᾶς ἐπιθυμεῖτε μεταβολῆς: εἰδότες, ὅτι διὰ τὰς τοιαύτας ταραχὰς, ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τὰς πόλεις ἀπόλλυσθαι, καὶ τοὺς οἴκους τοὺς ἰδίους ἀναστάτους γίγνεσθαι. Μὴ μόνον τὰς φύσεις αἰτίας νομίζετε τοῦ χαλεποὺς ἢ πράους εἶναι τοὺς τυράννους, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τῶν πολιτῶν. πολλοὶ γὰρ ἤδη, διὰ τὴν τῶν ἀρχομένων κακίαν, τραχύτερον ἢ κατὰ τὴν ἑαυτῶν γνώμην, ἄρχειν ἠναγκάσθησαν. θαῤῥεῖτε μὴ διὰ τὴν ἐμὴν μᾶλλον πραότητα, ἢ διὰ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν ἀρετήν. τὴν ἐμὴν ἀσφάλειαν, ἄδειαν ἑαυτοῖς εἶναι νομίζετε. καλῶς γὰρ τῶν περὶ ἐμὲ καθεστώτων, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ περὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἕξει. Ταπεινοὺς μὲν εἶναι χρὴ πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν, ἐμμένοντας τοῖς ἤθεσι, καὶ διαφυλάττοντας

τοὺς νόμους τοὺς βασιλικούς· λαμπροὺς δ' ἔν τε ταῖς ὑπὲρ τῆς πόλεως λειτουργίαις, καὶ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ προσταττομένοις. Προτρέπετε τοὺς νεωτέρους ἐπ' ἀρετήν, μὴ μόνον παραινοῦντες, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς πράξεις ὑποδεικνύντες αὐτοῖς, οἵους εἶναι χρὴ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθούς. Διδάσκετε τοὺς παῖδας τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν βασιλεύεσθαι, καὶ περὶ τὴν παίδευσιν τὴν τοιαύτης ἀρετῆς ἐθίζετε αὐτοὺς ὡς μάλιστα διατρίβειν. ἐὰν γὰρ ἄρχεσθαι μάθωσι, πολλῷ μᾶλλον ἄρχειν δυνήσονται. καὶ πιστοὶ μὲν ὄντες καὶ δίκαιοι, μεθέξουσι τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν· κακοὶ δὲ γιγνόμενοι, κινδυνεύσουσι περὶ τῶν ὑπαρχόντων. Μέγιστον ἡγεῖσθε τοῖς παισὶ καὶ βεβαιότατον πλοῦτον παραδώσειν, ἐὰν αὐτοῖς δύνησθε τὴν ἡμετέραν εὔνοιαν καταλιπεῖν. ἀθλιωτάτους ἡγεῖσθε καὶ δυστυχεστάτους, ὅσοι περὶ τοὺς πιστεύσαντας ἄπιστοι γεγόνασιν. ἀνάγκη γὰρ τοὺς τοιούτους ἀθύμως ἔχοντας, καὶ φοβουμένους ἅπαντας, καὶ μηδὲν μᾶλλον πιστεύοντας τοῖς φίλοις, ἢ τοῖς ἐχθροῖς, τὸν ἐπίλοιπον χρό-

νον διάγειν. Ζηλοῦτε μὴ τοὺς πλεῖστα κεκτη-
μένους, ἀλλὰ τοὺς μηδὲν κακὸν σφίσιν αὐ-
τοῖς συνειδότας. μετὰ γὰρ τοιαύτης ψυχῆς ἥ-
διον ἄν τις τὸν βίον δύναιτο διάγειν. Μὴ τὴν
κακίαν δύνασθαι μὲν πλέον τῆς ἀρετῆς ὠ-
φελεῖν νομίζετε, τὸ δ᾽ ὄνομα δυσχερέστε-
ρον ἔχειν, ἀλλ᾽ οἵων περ ὀνομάτων ἕκαστα
τῶν πραγμάτων τετύχηκε, τοιαύτας ἡγεῖ-
σθε καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἶναι. Μὴ φθο-
νεῖτε τοῖς παρ᾽ ἐμοῦ πρωτεύουσιν, ἀλλ᾽ ἁ-
μιλλᾶσθε καὶ πειρᾶσθε, χρηστοὺς ὑμᾶς
αὐτοὺς παρέχοντες, ἐξισοῦσθαι τοῖς προέ-
χουσι. Φιλεῖν οἴεσθε δεῖν, καὶ τιμᾶν, οὕσπερ
ἂν καὶ ὁ βασιλεύς: ἵνα καὶ παρ᾽ ἐμοῦ τυγ-
χάνητε τῶν αὐτῶν τούτων. οἷάπερ παρόντος
ἐμοῦ λέγετε, τοιαῦτα καὶ ἀπόντος φρονεῖτε.
τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς ἡμᾶς, ἐν τοῖς ἔργοις ἐν-
δείκνυσθε μᾶλλον, ἢ τοῖς λόγοις. ἃ πάσχον-
τες ὑφ᾽ ἑτέρων ὀργίζεσθε, ταῦτα τοῖς ἄλλοις
μὴ ποιεῖτε. Περὶ ὧν ἂν τοῖς λόγοις κατηγορῆ-
τε μηδὲν τούτων ἐν τοῖς ἔργοις ἐπιτηδεύετε. Τοι-
αῦτα προσδοκᾶτε πράξειν, οἷα ἂν περὶ ἡμῶν
διανοῆσθε. Μὴ μόνον ἐπαινεῖτε τοὺς ἀγαθούς,

ἀλλὰ

καὶ μιμεῖσθε. Τοὺς λόγους τοὺς ἐμοὺς, νόμους εἶναι νομίζετε: καὶ πειρᾶσθε τούτοις ἐμμένειν, εἰδότες, ὅτι τοῖς μάλιστα ποιοῦσιν ὑμῶν ἃ βούλομαι, τούτοις ἐξέσται ζῆν ὡς αὐτοὶ βούλονται. Κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων: οἵουσπερ ἂν τοὺς ὑφ᾽ ὑμῶν ἀρχομένους οἴεσθε δεῖν περὶ ὑμᾶς εἶναι, τοιούτους χρὴ περὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν ὑμᾶς γίνεσθαι. καὶ ταῦτ᾽ ἐὰν ποιῆτε, τί δεῖ περὶ τῶν συμβησομένων μακρολογεῖν; ἢν γὰρ ἐγώ τε παρέχω τοιοῦτον ἐμαυτὸν οἷόνπερ ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ. καὶ τὰ παρ᾽ ὑμῶν ὁμοίως ὑπηρετῆται: ταχέως ὄψεσθε καὶ τὸν βίον τὸν ἡμέτερον αὐτῶν ἐπιδεδωκότα, καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν ηὐξημένην, καὶ τὴν πόλιν εὐδαίμονα γεγενημένην. ἄξιον μὲν οὖν, τηλικούτων ἀγαθῶν ἕνεκα μηδὲν ἐλλείπειν, ἀλλὰ καὶ πόνους καὶ κινδύνους οὕστινας οὖν ὑπενεγκεῖν. ὑμῖν δ᾽ ἔξεστι μηδὲν ταλαιπωρηθεῖσιν, ἀλλὰ πιστοῖς μόνον καὶ δικαίοις οὖσιν, ἅπαντα ταῦτα διαπράξασθαι.

ΠΛΟΥ-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ ΠΕΡΙ
παίδων ἀγωγῆς.

Τί τις ἂν ἔχοι εἰπεῖν περὶ τῆς τῶν ἐλευθέρων παίδων ἀγωγῆς, καὶ τίνι χρώμενοι σπουδαῖοι ἂν τοῖς τρόποις ἀποβαῖεν, φέρε σκεψώμεθα. Cap. I.

Βέλτιον δ' ἴσως ἀπὸ τῆς γενέσεως ἄρξασθαι πρῶτον. τοῖς τοίνυν ἐπιθυμοῦσιν ἐνδόξων τέκνων γενέσθαι πατράσιν, ὑποθείμην ἂν ἔγωγε, μὴ ταῖς τυχούσαις γυναιξὶ συνοικεῖν. λέγω δ' οἷον ἑταίραις, ἢ παλλακαῖς. τοῖς γὰρ μητρόθεν ἢ πατρόθεν οὐκ εὖ γεγονόσιν, ἀνεξάλειπτα παρακολουθεῖ τὰ τῆς δυσγενείας ὀνείδη παρὰ πάντα τὸν βίον, καὶ πρόχειρα τοῖς ἐλέγχειν, καὶ λοιδορεῖσθαι βουλομένοις. C. 2. §. 1. §. 2.

Καὶ σοφὸς ἦν ἄρα ὁ ποιητὴς, ὅς φησιν ὅταν καὶ κρηπὶς μὴ καταβληθῇ γένους ὀρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκγόνους. καλὸς οὖν παῤῥησίας θησαυρὸς, εὐγένεια, ἧς δὴ πλεῖστον λόγον ποιητέον, τοῖς νομίμου παιδοποιίας γλιχομένοις. §. 3.

Καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ φρονήματα τῶν ὑπόχαλκον καὶ κίβδηλον ἐχόντων τὸ γένος, σφάλλεσθαι καὶ ταπεινοῦσθαι πέφυκε. καὶ μάλα ὀρθῶς ὁ λέγων ποιητής φησι. δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ, ὅταν συνειδῇ πατρὸς ἢ μητρὸς κακά. ὥσπερ ἀμέλει τοὐναντίον μεγαλαυχίας ἐμπίπλανται καὶ φρυάγματος, οἱ γονέων διασήμων. Διόφαντον γοῦν τὸν Θεμιστοκλέους πολλάκις λέγουσι φάναι καὶ πρὸς πολλοὺς, ὡς ὅ,τι ἂν αὐτὸς βούληται, τοῦτο καὶ τῷ δήμῳ συνδοκεῖν τῷ τῶν ἀθηναίων. ἃ γὰρ μὲν αὐτὸς ἐθέλει, καὶ ἡ μήτηρ· ἃ δ' ἂν ἡ μήτηρ, καὶ Θεμιστοκλῆς, ἃ δ' ἂν Θεμιστοκλῆς, καὶ πάντες ἀθηναῖοι. πάνυ δ' ἄξιον ἐπαινεῖν Λακεδαιμονίους τῆς μεγαλοφροσύνης, οἵτινες Ἀρχίδαμον τὸν βασιλέα ἑαυτῶν ἐζημίωσαν χρήμασιν, ὅτι μικρὰν τὸ μέγεθος γυναῖκα γάμῳ λαβεῖν ὑπέμεινεν. ὑπειπόντες, ὡς οὐ βασιλέας, ἀλλὰ βασιλίδας παρέχειν αὐτοῖς διανοοῖτο.

Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη τούτων εἰπεῖν, ὅπερ οὐδ' τοῖς περὶ ἡμῶν παρεωρᾶτο. Ποῖον;

ὅτι

ὅτι τοὺς ἕνεκα παιδοποιίας πλησιάζοντας ταῖς γυναιξὶν, ἤτοι τὸ παράπαν ἀοίνους, ἢ μετρίως γοῦν οἰνωμένους ποιεῖσθαι προσήκει τὴν συνουσιασμόν. φίλοινοι γὰρ καὶ μεθυστικοὶ γίνεσθαι φιλοῦσιν, ὧν ἂν τὴν ἀρχὴν τῆς σπορᾶς οἱ πατέρες ἐν μέθῃ ποιησάμενοι τύχωσιν. ἣ καὶ Διογένης μειράκιον ἐκστατικὸν ἰδὼν, καὶ παραφρονοῦν, νεανίσκε, ἔφησεν, ὁ πατήρ σε μεθύων ἔσπειρε. καὶ περὶ μὲν τῆς γενέσεως τοσαῦτα εἰρήσθω μοι. περὶ δὲ τῆς ἀγωγῆς καὶ δὴ λεκτέον.

Καθόλου μὲν οὖν εἰπεῖν, ὁ μετὰ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν λέγειν εἰώθαμεν, ταὐτὸν καὶ κατὰ τῆς ἀρετῆς φατέον ἐστίν. ὡς εἰς τὴν παντελῆ δικαιοπραγίαν τρία δεῖ συνδραμεῖν: φύσιν καὶ λόγον, καὶ ἔθος. καλῶς δὲ, λόγον μὲν τὴν μάθησιν. ἔθος δὲ τὴν ἄσκησιν. εἰσὶ δ' αἱ μὲν ἀρχαὶ τῆς μαθήσεως, αἱ δὲ χρήσεις τῆς μελέτης, αἱ δὲ ἀκρότητες πάντων. καθ' ὃ δ' ἂν λειφθῇ τούτων κατὰ τοῦτ' ἀνάγκη χωλὴν γίνεσθαι τὴν ἀρετήν. ἡ μὲν γὰρ φύσις ἄνευ μαθήσεως, τυφλόν· ἡ δὲ μάθησις

θησις δίχα φύσεως ἐλλιπές. ἡ δ' ἄσκησις
§. 4. χωρὶς ἀμφοῖν ἀτελές. ὥσπερ δ' ἐπὶ τῆς
γεωργίας, πρῶτον μὲν ἀγαθὴν ὑπάρξαι
δεῖ τὴν γῆν, εἶτα δ' φυτουργὸν ἐπιστήμονα,
εἶτα τὰ σπέρματα σπουδαῖα: τὸν αὐτὸν τρό-
πον, γῇ μὲν ἔοικεν ἡ φύσις, γεωργῷ δὲ ὁ
παιδεύων, σπέρματι δ' αἱ τῶν λόγων ὑπο-
θῆκαι καὶ τὰ παραγγέλματα.
§. 5. Ταῦτα πάντα διατεινάμενος ἔπιμι,
ὅτι συνῆλθε καὶ συνέπνευσεν εἰς τὰς τῶν παρ'
ἅπασιν ᾀδομένων ψυχὰς, Πυθαγόρου καὶ
Σωκράτους, καὶ Πλάτωνος, καὶ τῶν ὅσοι δό-
§. 6. ξης ἀειμνήστου τετυχήκασιν. εὔδαιμον μὲν
οὖν καὶ θεοφιλὲς εἴ τῳ ταῦτα, πάντα θεῶν τις
§. 7. ἀπέδωκεν. εἰ δέ τις οἴεται οὐκ τοὺς εὖ πεφυ-
κότας, μαθήσεως καὶ μελέτης τυχόντας ὀρ-
θῆς πρὸς ἀρετὴν, οὐκ ἂν τὴν τῆς φύσεως
ἐλάττωσιν εἰς τὸν δεχόμενον ἀναδραμεῖν
ἴστω πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸς διαμαρ-
§. 8. τάνων. φύσεως μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθείρει
ῥᾳθυμία, φαυλότητα δ' ἐπανορθοῖ διδα-
χή. καὶ τὰ μὲν ῥᾴδια τοὺς ἀμελοῦντας φεύ-
γει, τὰ δὲ χαλεπὰ ταῖς ἐμμελείαις ἁλίσκεται.

Κατα-

Καταμάθοις δ' ἂν, ὡς ἀνύσιμον πρᾶγ- §. 9.
μα καὶ τελεσιουργὸν ἐπιμέλεια, καὶ πό-
νος ἐστὶν, ἐπὶ πολλὰ τῶν γιγνομένων ἐπι-
βλέψας. Σταγόνες μὲν γὰρ ὕδατος, πέτρας
κοιλαίνουσι. σίδηρος δὲ καὶ χαλκὸς ταῖς ἐπα-
φαῖς τῶν χειρῶν ἐκτρίβονται, οἱ δὲ ἁρμά-
τειοι τροχοὶ πόνῳ καμφθέντες, οὐδ' ἂν
ἔτι γένοιτο, τὴν ἐξ ἀρχῆς δυναιντο ἂν λα-
βεῖν εὐθυωρίαν. τάς γε μὴν καμπύλας τῶν
ὑποκριτῶν, βακτηρίας ἀπευθύνειν ἀ-
μήχανον, ἀλλὰ τὸ παρὰ φύσιν, τῷ πόνῳ
τῶν κατὰ φύσιν, ἐγένετο κρεῖττον.

Καὶ μόνα ἄρα ταῦτα τὴν ἐπιμελείας §. 10.
ἰσχὺν διαδείκνυσιν; οὐκ ἀλλὰ καὶ μύρια ἐπὶ
μυρίοις. ἀγαθὴ γῆ πέφυκεν, ἀλλὰ ἀμε-
ληθεῖσα χερσοῦται, καὶ ὅσῳ τῇ φύσει βελ-
τίων ἐστί: τοσούτῳ μᾶλλον ἐξαργηθεῖσα δι' ἀ-
μέλειαν ἐξαπόλλυται, ἀλλ' ἐστί τις ἀπόκρο-
τος καὶ τραχυτέρα τοῦ δέοντος, ἀλλὰ
γεωργηθεῖσα, παραυτίκα γενναίους καρποὺς
ἐξήνεγκε.

Ποῖα δὲ δένδρα, οὐκ ὀλιγωρηθέντα μὲν §. 11.
στρεβλὰ φύεται, καὶ ἄκαρπα καθίσταται,

τυχόντα δὲ ὀρθῆς παιδαγωγίας, ἔκαρπα γίνονται καὶ τελεσφόρα.

§. 12. Ποία δὲ σώματος ἰσχὺς οὐκ ἐξαμβλοῦται, καὶ καταφθίνει δι' ἀμέλειαν καὶ τρυφὴν καὶ καχεξίαν; Τίς δὲ ἀσθενὴς φύσις οὐ τοῖς γεγυμνασμένοις καταθλήσασι πλεῖστον εἰς
§. 13. ἰσχὺν ἐπέδωκε; τίνες δ' ἵπποι καλῶς πωλοδαμνηθέντες, οὐκ εὐπειθεῖς ἐγένοντο τοῖς ἀναβάταις; τίνες δὲ ἀδάμαστοι μείναντες, οὐ
§. 14. σκληραύχενες καὶ θυμοειδεῖς ἀπέβησαν; καὶ τί δεῖ ἄλλα θαυμάζειν; ὁπότε τῶν θηρίων τῶν ἀγριωτάτων, ὁρῶμεν πολλὰ καὶ τιθασσευόμενα καὶ χειροήθη γιγνόμενα, τοῖς πό-
§. 15. νοις; εὖ καὶ ὁ Θετταλὸς ἐρωτηθείς, τίνες εἰσὶν οἱ ἠπιώτατοι Θετταλῶν; ἔφη, οἱ παυό-
§. 16. μενοι πολεμεῖν, καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; καὶ γὰρ τὸ ἔθος ἐστὶ πολυχρόνιον καὶ τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς οἰκείας ἄν τις λέγῃ, οὐκ ἀντιπλημμελεῖν δόξειεν.

§. 17. Ἑνὶ δὲ περὶ τούτων ἔτι παραδείγματι χρησάμενος, ἀπαλλάξομαι τοῦ ἔτι περὶ αὐτῶν μηκύνειν. Λυκοῦργος γὰρ ὁ τῶν Λακεδαιμονίων νομοθέτης δύο σκύλακας τῶν αὐτῶν γονέων

νέων λαβὼν, οὐδὲν ὁμοίους ἀλλήλοις ἤγαγεν, adduxit
ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπέφηνε λίχνον καὶ σινάμω- 17
ρον, τὸν δὲ ἐξιχνεύειν καὶ θηρᾶν δυνατόν.
Εἶτά ποτε τῶν Λακεδαιμονίων εἰς ταυτὸ
συνειλεγμένων, μεγάλη τοι ῥοπὴ πρὸς ἀρε-
τῆς κτῆσίν ἐστιν, ἄνδρες, ἔφησε, Λακεδαιμό-
νιοι, καὶ ἔθη, καὶ παιδεῖαι, καὶ διδασκαλίαι καὶ βί-
ων ἀγωγαί· καὶ ἐγὼ ταῦτα ὑμῖν αὐτίκα δὴ Statim sane
μάλα ποιήσω φανερά. εἶτα προσαγαγὼν valde
τοὺς δύο σκύλακας ἀφῆκε, καταθεὶς εἰς adducens postquam posuerat
μέσον λοπάδα, καὶ λαγωὸν κατ᾽ εὐθὺ τῶν σκυ- patinam et
λάκων. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τὸν λαγωὸν ᾖξεν, ὁ δὲ leporem
ἐπὶ τὴν λοπάδα ὥρμησε. Τῶν δὲ Λακεδαι- §. 18.
μονίων οὐδέπω συμβαλεῖν ἐχόντων τί ποτε
αὐτῷ τοῦτο δύναται, καὶ τί βουλόμενος τοὺς
σκύλακας ἐπεδείκνυεν, οὗτοι γονέων, ἔφη,
τῶν αὐτῶν ἀμφότεροι. διαφόρου δὲ τυχόντες
ἀγωγῆς, ὁ μὲν λίχνος, ὁ δὲ θηρευτὴς
ἀποβέβηκε. καὶ περὶ μὲν ἐθῶν καὶ βίων
λεγέσθω ταῦτα, περὶ δὲ τροφῆς, ἐχόμενον §. 1.
ἂν εἴη λέγειν.
Δεῖ δὲ ὡς ἐγὼ ἂν φαίην αὐτὰς τὰς μητέ- §. 2.
ρας τὰ τέκνα τρέφειν, καὶ τούτοις ὑπέχειν praebere
τοὺς

τοὺς μαστούς, συμπαθέστερόν τε γὰρ θρέψουσι καὶ διὰ πλείονος ἐπιμελείας, ὡς ἔνδοθεν καὶ τὸ δὴ λεγόμενον, ἐξ ὀνύχων ἀπαλῶν ἀγαπῶσαι τὰ τέκνα. αἱ τίτθαι δὲ καὶ αἱ τροφοὶ τὴν εὔνοιαν ὑποβολιμαίαν καὶ παρέγγραφον ἔχουσιν, ἅτε μισθοῦ φιλοῦσαι. Δηλοῖ δὲ καὶ ἡ φύσις, ὅτι δεῖ τὰς μητέρας, ἃ γεγεννήκασιν, αὐτὰς τιτθεύειν καὶ τρέφειν.

Διὰ γὰρ τοῦτο παντὶ ζώῳ τεκόντι, τὴν ἐκ τοῦ γάλακτος τροφὴν ἐχορήγησε. σοφὸν δ' ἄρα καὶ ἡ πρόνοια, διττοὺς ἐνέθηκε ταῖς γυναιξὶ τοὺς μαστούς, ἵνα καὶ εἰ δίδυμα τέκοιεν, διττὰς ἔχοιεν τὰς τῆς τροφῆς πηγάς. χωρὶς δὲ τούτων εὐνούστεραι καὶ τοῖς τέκνοις γίγνοιντ' ἄν, καὶ φιλητικώτεραι. καὶ μὰ Δί' οὐκ ἀπεικότως. ἡ συντροφία γὰρ ὥσπερ ἐπιτόνιόν ἐστι τῆς εὐνοίας. καὶ γὰρ τὰ θηρία τῶν συντρεφομένων ἀποσπώμενα, ταῦτα ποθοῦντα φαίνεται. μάλιστα μὲν οὖν, ὥσπερ ἔφην αὐτὰς πειρατέον τὰ τέκνα τρέφειν τὰς μητέρας.

Εἰ δ' ἄρ' ἀδυνάτως ἔχοιεν, ἢ διὰ σώματος ἀσθένειαν (γένοιτο γὰρ ἄν τι καὶ τοιοῦτον)

του) ἢ πρὸς ἑτέρων τέκνων σπουδάσαι γένε-
σιν· ἀλλὰ τάς γε τίτθας καὶ τροφοὺς, οὐ τὰς
τυχούσας ἀλλ' ὡς ἔνι μάλιστα σπουδαίας
δοκιμαστέον ἐστί. Πρῶτον μὲν τοῖς ἤθεσιν ἑλ-
ληνίδας.

Ὥσπερ γὰρ τὰ μέλη τοῦ σώματος εὐθὺς §. 11.
ἀπὸ γενέσεως πλάττειν τῶν τέκνων ἀναγκαῖόν
ἐστιν, ἵνα ταῦτα ὀρθὰ καὶ ἀστραβῆ φύηται:
τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξ ἀρχῆς τὰ τῶν τέκνων ἤθη
ῥυθμίζειν προσήκει. εὔπλαστον γὰρ καὶ ὑγρὸν §. 12.
νεότης καὶ ταῖς τούτων ψυχαῖς ἁπαλαῖς
ἔτι τὰ μαθήματα ἐντήκεται. πᾶν δὲ τὸ
σκληρὸν χαλεπῶς μαλάττεται. καθάπερ §. 13.
γὰρ σφραγῖδες τοῖς ἁπαλοῖς ἐναπομάτ-
τονται κηροῖς, οὕτως αἱ μαθήσεις ταῖς τῶν ἔτι
παιδίων ψυχαῖς ἐναποτυποῦνται. καί μοι §. 14.
δοκεῖ Πλάτων ὁ δαιμόνιος, ἐμμελῶς πα-
ραινεῖν ταῖς τίτθαις μὴ τοὺς τυχόντας μύ-
θους τοῖς παιδίοις λέγειν. ἵνα μὴ τὰς τούτων
ψυχὰς ἐξ ἀρχῆς ἀνοίας καὶ διαφθορᾶς
ἀναπίμπλασθαι συμβαίνῃ· κινδυνεύει δὲ καὶ § 15
Φωκυλίδης ὁ ποιητὴς καλῶς παραινεῖν,
λέγων: χρὴ παῖδ' ἔτ' ἐόντα, καλὰ διδά-
σκειν ἔργα.

Οὐ τοίνυν οὐδὲ τοῦτο παραλιπεῖν ἄξιόν ἐστιν,
ὅτι καὶ τὰ παιδία, τὰ μέλλοντα τοῖς τροφί-
μοις ὑπηρετεῖν, καὶ τούτοις σύντροφα γίνεσθαι,
ζητητέον πρώτιστα μὲν, σπουδαῖα τοὺς τρό-
πους, ἔτι μέντοι ἑλληνικὰ καὶ περίτρανα λα-
λεῖν, ἵνα μὴ συναναχρωννύμενοι βαρβά-
ροις καὶ τὸ ἦθος μοχθηροῖς ἀποφέρονταί τι
τῆς ἐκείνων φαυλότητος. καὶ οἱ παροιμια-
ζόμενοι δέ φασιν οὐκ ἀπὸ τρόπου λέγοντες,
ὅτι ἂν χωλῷ παροικήσῃς ὑποσκάζειν
μαθήσῃ.

Ἐπειδὰν τοίνυν ἡλικίαν λάβωσιν ὑπὸ
παιδαγωγοῖς τετάχθαι, ἐνταῦθα δὴ ἐπι-
μέλειαν ἐκτέον τῆς τούτων καταστάσεως, ὡς μὴ
λάθωσιν ἀνδραπόδοις ἢ βαρβάροις ἢ πα-
λιμβόλοις τὰ τέκνα παραδόντες. Ἐπεὶ νῦν
γε τὸ γινόμενον πολλοῖς, ὑπερκαταγέλα-
στόν ἐστι. Τῶν γὰρ δούλων τῶν σπουδαίων τοὺς
μὲν γεωργοὺς ἀποδεικνύουσι, τοὺς δὲ, ναυ-
κλήρους, τοὺς δὲ, ἐμπόρους, τοὺς δὲ, οἰκονόμους,
τοὺς δὲ, δανειστάς. ὅ τι δ' ἂν εὕρωσιν ἀνδρά-
ποδον, οἰνόληπτον καὶ λίχνον, πρὸς πᾶσαν
πραγματείαν ἄχρηστον, τούτῳ φέροντες
ὑποβάλλουσι τοὺς υἱούς.

Δεῖ δὲ τὸν σπουδαῖον παιδαγωγὸν, τοιοῦτον εἶναι τὴν φύσιν. οἷός περ ἦν ὁ Φοῖνιξ ὁ τοῦ Ἀχιλλέως παιδαγωγός.

Τὸ δὲ πάντων μέγιστον καὶ κυριώτατον τῶν εἰρημένων, ἔρχομαι φράσων. Διδασκάλους γὰρ ζητητέον τοῖς τέκνοις, οἳ καὶ τοῖς βίοις εἰσὶν ἀδιάβλητοι, καὶ τοῖς τρόποις ἀνεπίληπτοι, καὶ ταῖς ἐμπειρίαις ἄριστοι. Πηγὴ γὰρ καὶ ῥίζα καλοκαγαθίας, τὸ νομίμου τυχεῖν παιδείας. Καὶ καθάπερ τοὺς χάρακας οἱ γεωργοὶ τοῖς φυτοῖς παρατιθέασιν, οὕτως οἱ νόμιμοι τῶν διδασκάλων, ἐμμελεῖς τὰς ὑποθήκας, καὶ παραινέσεις παραπηγνύουσι τοῖς νέοις ἵν᾽ ὀρθὰ τούτων βλαστάνοι τὰ ἤθη.

Νῦν δέ τις κἂν καταπτύσειε τῶν πατέρων ἐνίων, οἵτινες πρὶν δοκιμάσαι τοὺς μέλλοντας διδάσκειν, δι᾽ ἄγνοιαν, ἔσθ᾽ ὅτε καὶ δι᾽ ἀπειρίαν, ἀνθρώποις ἀδοκίμοις, καὶ παρασήμοις ἐγχειρίζουσι τοὺς παῖδας, καὶ οὔπω τοῦτ᾽ ἔστι καταγέλαστον εἰ, καὶ δι᾽ ἀπειρίαν αὐτὸ πράττουσιν. ἐκεῖνο δὲ ἐσχάτως ἄτοπον. τὸ ποῖον; ἐνίοτε γὰρ εἰδότες (αἰσθομένοις μᾶλλον αὐτοῖς τοῦτο λεγόντων) τὴν ἐνίων τῶν παιδευόντων

ἀπειρίαν ἅμα καὶ μοχθηρίαν, ὅμως τούτοις ἐπιτρέπουσι τοὺς παῖδας.

Οἱ μὲν τῆς τῶν ἀρεσκομένων ἡττώμενοι XI. κολακείαις. εἰσὶ δ' οἱ δεομένοις χαριζόμενοι φίλοις, παρόμοιον ποιοῦντες, ὥσπερ ἂν εἴ τις τῷ σώματι κάμνων, τὸν σὺν ἐπιστήμῃ δυνηθέντα ἂν σῶσαι παραλιπών, φίλῳ χαριζόμενος, τὸν δι' ἀπειρίαν ἀπολέσοντα ἂν αὐτὸν προέλοιτο, ἢ ναύκληρον τὸν ἄριστον ἀφείς, τὸν χείριστον δοκιμάσειε, φίλου δεηθέντος: XII. Ζεῦ καὶ θεοὶ πάντες, πατήρ τις καλούμενος, πλείω λόγον τῆς τῶν δεομένων ποιεῖται χάριτος, ἢ τῆς τῶν τέκνων παιδεύσεως.

XIII. Εἶτ' οὐκ εἰκότα πολλάκις ὁ Κράτης ἐκεῖνος ὁ παλαιὸς ἔλεγεν. ὅτι εἴπερ ἄρα δυνατὸν ἦν, ἀναβάντα ἐπὶ τὸ μετεωρότατον τῆς πόλεως ἀνακεκραγεῖν μέρος, ὦ ἄνθρωποι, ποῖ φέρεσθε; οἵ τινες χρημάτων μὲν κτήσεως περὶ πᾶσαν ποιεῖσθε σπουδήν, τῶν δ' υἱέων οἷς ταῦτα καταλείψετε, μικρὰ φροντίζετε;

Τούτοις δ' ἂν ἔγωγε προσθείην, ὅτι οἱ τοιοῦτοι πατέρες παραπλήσιον ποιοῦσιν, οἷον

εἴ τις

εἴ τις τοῦ μὲν ὑποδήματος φροντίζοι, τοῦ δὲ ποδὸς ὀλιγώρως ἔχοι.

Πολλοὶ δὲ εἰς τοσοῦτον τῶν πατέρων προβαίνουσι φιλαργυρίας ἅμα καὶ μισοτεκνίας, ὥσθ᾽ ἵνα μὴ πλείονα μισθὸν τελέσωσιν, ἀνθρώπους τοὺς μηδενὸς ἀξίους αἱροῦνται τοῖς τέκνοις παιδευτάς, εὔωνον ἀμαθίαν διώκοντες. ὅθεν καὶ Ἀρίστιππος οὐκ ἀκόμψως, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἀστείως ἐπέσκωψε τῷ λόγῳ, πατέρα νοῦ καὶ φρενῶν κενόν. Ἐρωτήσαντος γάρ τινος αὐτόν, πόσον αἰτοίη μισθὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ τέκνου παιδεύσεως, χιλίας, ἔφη, δραχμάς. τοῦ δέ, ἡράκλεις εἰπόντος, ὡς ὑπέρπολυ τὸ αἴτημα· δύναμαι γὰρ ἀνδράποδον χιλίων πρίασθαι. τοιγαροῦν εἶπε, δύο ἕξεις ἀνδράποδα, καὶ τὸν υἱόν, καὶ ὃν ἂν πρίῃ. τὸ δὲ ὅλον πῶς οὐκ ἄτοπον; τῇ μὲν δεξιᾷ συνεθίζειν τὰ παιδία δέχεσθαι τὰς τροφάς, κἂν προτείνειε τὴν ἀριστερὰν ἐπιτιμᾶν, μηδεμίαν δὲ ποιεῖσθαι πρόνοιαν τοῦ λόγων ἐπιδεξίων καὶ νομίμων ἀκούειν.

Τί οὖν συμβαίνει τοῖς θαυμαστοῖς πατράσιν ἐπειδὰν κακῶς μὲν θρέψωσι, κακῶς δὲ παιδεύσωσι τοὺς υἱεῖς; ἐγὼ φράσω, ὅταν γὰρ εἰς

ἄνδρας ἐγγραφέντες, τοῦ μὲν ὑγιαίνοντος καὶ τεταγμένου βίου καταφρονήσωσιν, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτάκτους καὶ ἀνδραποδώδεις ἡδονὰς ἑαυτοὺς κρημνίσωσι, τότε δὴ μεταμελοῦνται τὴν τῶν τέκνων προδεδωκότες παιδείαν, ὅτι οὐδὲν ὄφελος, τοῖς ἐκείνων ἀδικήμασιν ἀδημονοῦντες. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν κόλακας καὶ παρασίτους ἀναλαμβάνουσιν, ἀνθρώπους ἀσήμους καὶ καταράτους, καὶ τῆς νεότητος ἀνατροπέας καὶ λυμεῶνας, οἱ δέ τινες ἑταίρας καὶ χαμαιτύπας λυτροῦνται, σοβαρὰς καὶ πολυτελεῖς. οἱ δὲ κατοψοφαγοῦσιν, οἱ δ' εἰς κύβους καὶ κώμους ἐξοκέλλουσιν. ἤδη δέ τινες καὶ τῶν νεανικωτέρων ἅπτονται κακῶν, μοιχεύοντες, καὶ κιστοφοροῦντες, καὶ μίαν ἡδονὴν θανάτου τιμώμενοι. Φιλοσόφῳ δ' ὁμιλήσαντες, οὗτοι, οὐ τοῖς ἴσοις πράγμασιν ἑαυτοὺς ἂν καταπειθεῖς παρέχοντο. καὶ τό γε παράγγελμα τοῦ Διογένους ἔμαθον ἄν, ὃς φορτικῶς μὲν τοῖς ῥήμασιν, ἀληθῶς δὲ τοῖς πράγμασι παραινεῖ, καὶ φησίν. εἴσελθε εἰς πορνεῖόν τι, ἵνα μάθῃς, ὅτι τῶν ἀναξίων τὰ τίμια, οὐδὲν διαφέρει.

Συνελὼν τοίνυν ἐγώ φημι καὶ χρησμῷ λόγου μᾶλλον ἢ παραινέσει δέξαιτ' ἂν εἰκότως

ὅτι ἓν πρῶτον καὶ μέσον καὶ τελευταῖον ἐν τούτοις κεφάλαιον, ἀγωγὴ σπουδαία καὶ παιδεία νόμιμός ἐστι. καὶ ταῦτα φορὰ καὶ συνεργὰ πρὸς ἀρετὴν καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν φημί. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπινα, καὶ μικρὰ, καὶ οὐκ ἀξιοσπούδαστα καθέστηκεν. Εὐγένεια καλὸν μὲν, ἀλλὰ προγόνων ἀγαθόν.

Πλοῦτος δὲ τίμιον μὲν, ἀλλὰ τύχης κτῆμα. ἐπειδὴ τῶν μὲν ἐχόντων πολλάκις ἀφείλετο, τοῖς δ᾽ οὐκ ἐλπίσασι φέρουσα προσήνεγκε. καὶ ὁ πολὺς πλοῦτος σκοπὸς ἔκκειται τοῖς βουλομένοις βαλάντια τρίβειν, κακούργοις οἰκέταις, καὶ συκοφάνταις καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι καὶ τοῖς πονηροτάτοις μέτεστι. Δόξα γε μὴν, σεμνὸν, ἀλλ᾽ ἀβέβαιον.

Κάλλος δὲ περιμάχητον μὲν, ἀλλ᾽ ὀλιγοχρόνιον. ὑγίεια δὲ, τίμιον μὲν ἀλλὰ εὐμετάστατον. ἰσχὺς δὲ ζηλωτὸν μὲν ἀλλὰ νόσῳ εὐάλωτον καὶ γήρᾳ. τὸ δὲ ὅλον, εἴ τις ἐπὶ τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ φρονεῖ, μαθέτω γνώμης διαμαρτάνων. πόσον γάρ ἐστιν ἰσχὺς ἀνθρωπίνη (ἥττων) τῆς τῶν ἄλλων ζώων δυνάμεως; λέγω δὲ οἷον ἐλεφάντων καὶ ταύρων καὶ λεόντων.

Παιδεία δὲ τῶν ἐν ἡμῖν μόνον ἐστὶν ἀθάνατον καὶ θεῖον. Καὶ δύο τὰ πάντων ἐστὶ κυριώτατα ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, νοῦς καὶ λόγος. καὶ ὁ μὲν νοῦς, ἀρχικόν ἐστι τοῦ λόγου, ὁ δὲ λόγος, ὑπηρετικὸς τοῦ νοῦ, τύχῃ μὲν ἀνάλωτος, συκοφαντίᾳ δὲ ἀναφαίρετος, νόσῳ δ' ἀδιάφθορος. γήρᾳ δ' ἀλύμαντος, μόνος γὰρ ὁ νοῦς παλαιούμενος ἀνηβᾷ. καὶ ὁ χρόνος τἄλλα πάντ' ἀφαιρῶν, τῷ γήρᾳ προστίθησι τὴν ἐπιστήμην. ὅ γε μὴν πόλεμος χειμάρρου δίκην, πάντα σύρων, καὶ πάντα παραφέρων, μόνην οὐ δύναται παιδείαν παρελέσθαι.

Καί μοι δοκεῖ Στίλπων ὁ μεγαρεὺς φιλόσοφος ἀξιομνημόνευτον ποιῆσαι ἀπόκρισιν, ὅτε Δημήτριος ἐξανδραποδισάμενος τὴν πόλιν, εἰς ἔδαφος κατέβαλεν, καὶ τὸν Στίλπωνα ἤρετο μή τι ἀπολωλεκὼς εἴη; καὶ ὃς οὐ δῆτα, εἶπε: πόλεμος γὰρ οὐ λαφυραγωγεῖ ἀρετήν. Σύμφωνος δὲ καὶ συνῳδὸς, καὶ ἡ Σωκράτους ἀπόκρισις ταύτῃ φαίνεται. Καὶ γὰρ οὗτος ἐρωτήσαντος αὐτὸν, (μοι δοκεῖ) Γοργίου, ἣν ἔχοι περὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως ὑπόληψιν, καὶ εἰ νομίζοι τοῦτον εὐδαίμονα εἶ-

να εἶναι, οὐκ οἶδα, ἔφησε, πῶς ἀρετῆς καὶ παιδείας ἔχει. ὡς τῆς εὐδαιμονίας ἐν τούτοις, οὐκ ἐν τοῖς τυχηροῖς ἀγαθοῖς κειμένης. ὥσπερ οὖν παραινῶ, τῆς παιδείας τῶν τέκνων μηδὲν ποιεῖσθαι προὐργιαίτερον. οὕτως αὖ πάλιν φημὶ δεῖν, τῆς ἀδιαφθόρου καὶ ὑγιαινούσης ἔχεσθαι.

Τῶν δὲ πανηγυρικῶν λήρων, ὡς πορρωτάτω τοὺς υἱεῖς ἀπάγειν. τὸ γὰρ τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν, τοῖς σοφοῖς ἐστὶν ἀπαρέσκειν.

Μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ καὶ Εὐριπίδης λέγων, ἐγὼ δ᾽ ἄκομψος εἰς ὄχλον δοῦναι λόγον, εἰς ἥλικας δὲ κὠλίγους σοφώτερος. ἔχει δὲ καὶ μοῖραν τόδ᾽.

Οἱ γὰρ ἐν σοφοῖς φαῦλοι, παρ᾽ ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν, ὁρῶ δ᾽ ἔγωγε τοὺς τοῖς συρφετώδεσιν ὄχλοις ἀρεστῶς καὶ κεχαρισμένως ἐπιτηδεύοντας λέγειν, καὶ τὸν βίον ὡς τὰ πολλὰ ἀσώτους καὶ φιληδόνους ἀποβαίνοντας. καὶ νὴ Δί᾽ εἰκότως, εἰ γὰρ ἄλλοις ἡδονὰς παρασκευάζοντες ἀμελοῦσι τοῦ καλοῦ χολῇ γ᾽ ἂν τῆς ἰδίας ἡδυπαθείας καὶ τρυφῆς ὑπεράνω τὸ ὀρθὸν καὶ ὑγιὲς ποιήσαιντο, ἢ τὸ σῶφρον ἀντὶ τοῦ τερπνοῦ διώξαιεν.

Πρὸς δὲ τούτοις, τί ἂν τοὺς παῖδας χρηστὸν ἕτερον διδάξαιμεν. ἢ τίσιν ἀγαθοῖς ἐπιφύεσθαι παραινέσαιμεν; καλὸν γάρ τοι μηδὲν εἰκῆ, μήτε λέγειν, μήτε πράττειν, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν, χαλεπὰ τὰ καλά. οἱ δ' αὐτοσχέδιοι τῶν λόγων, πολλῆς εὐχερείας καὶ ῥαδιουργίας εἰσὶ πλήρεις, οὔθ' ὅθεν ἀρκτέον, οὔθ' ὅποι παυστέον ἐστὶν εἰδότων. Χωρὶς δὲ τῶν ἄλλων πλημμελημάτων οἱ ἂν ἐκ τοῦ παραχρῆμα λέγωσιν. εἰς ἀμετρίαν δεινὴν ἐμπίπτουσι, καὶ πολυλογίαν. Σκέψις δ' οὐκ ἐᾷ τῆς ἱκνουμένης συμμετρίας τὸν λόγον ἐκπίπτειν.

Ο περικλῆς, ὡς ἡμῖν ἀκούειν παραδέδοται. καλούμενος ὑπὸ τοῦ δήμου πολλάκις, οὐχ ὑπήκουσι, λέγων, ἀσύντακτος εἶναι ὡσαύτως δὲ καὶ Δημοσθένης ζηλωτὴς τῆς τούτου πολιτείας γενόμενος, καλούντων αὐτὸν τῶν ἀθηναίων σύμβουλον, ἀντέβαινεν οὐ συντέταγμαι λέγων. καὶ ταῦτα μὲν ἴσως ἀδέσποτός ἐστι. ἢ πεπλασμένη παράδοσις. Εν δὲ τῷ κατὰ Μειδίου λόγῳ, τὴν τῆς σκέψεως ὠφέλειαν ἐναργῶς παρίστησι. Φησὶ γοῦν. ἐγὼ δ' ἐσκέφθαι μὲν οἱ ἀθηναῖοι φημὶ, καὶ οὐκ ἂν

ἀρνη

ἐξυνηθάζειν καταμεμελετηκέναι γε ὡς ἐνῆν μάλιστα ἐμοί. Ἐγὼ γὰρ ἂν ἄθλιος ἦν, εἰ τοιαῦτα παθὼν καὶ πάσχων, ἠμέλουν ὧν περὶ τούτων ἐρεῖν ἔμελλον.

Τὸ δὲ δὴ παντάπασιν ἀποδοκιμάζειν τῶν λόγων τὴν ἑτοιμότητα, ἢ πάλιν αὖ ταύτην οὐκ ἐπ' ἀξίοις ἀσκεῖν, οὐ φαίην ἂν ἔγωγε. ἀλλ' ὡς ἐν φαρμάκου μοίρᾳ τοῦτο ποιητέον ἐστί.

Μέχρι δὲ τῆς τῶν ἀνδρῶν ἡλικίας, οὐδὲν ἐκ τοῦ παρατυχόντος ἀξιῶ λέγειν, ἀλλ' ὅταν τις ῥιζώσῃ τὴν δύναμιν, τότε τῶν καιρῶν καλούντων, ἐλευθεριάζειν τοῖς λόγοις προσήκει.

Ὥσπερ γὰρ οἱ πολὺν χρόνον δεθέντες κἂν λυθῶσιν ὕστερον, ὑπὸ τῆς πολυχρονίου τῶν δεσμῶν συνηθείας οὐ δυνάμενοι βαδίζειν ὑποσκελίζονται. τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ πολλῷ χρόνῳ τὸν λόγον σφίγξαντες, κἂν εἴποτε ἐκ τοῦ παραχρῆμα δεήσειεν εἰπεῖν, οὐδὲν ἧττον τὸν αὐτὸν τῆς ἑρμηνείας χαρακτῆρα φυλάσσουσι. Τὸ δὲ ἔτι παῖδας ὄντας ἐᾶν ἐπὶ καιροῦ λέγειν, ματαιολογίας τῆς ἐσχάτης αἴτιον καθίσταται. Ζωγρά-

Ζωγράφος, φασὶν ἄθλιος Ἀπελλῇ δείξας εἰκόνα ταύτην, ἔφη, νῦν γέγραφα, ὁ δὲ καὶ ἂν μὴ λέγῃς εἶπεν, οἶδα ὅτι ταχὺ γέγραπται. θαυμάζω δὲ, πῶς οὐχὶ τοιαύτας πλέους γέγραφας. ὥσπερ τοίνυν (ἐπανάγω γὰρ πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ λόγου ὑπόθεσιν) τὴν θεατρικὴν καὶ παρατράγῳδον. οὕτως αὖ πάλιν, καὶ τὴν σμικρολογίαν τῆς λέξεως καὶ ταπείνωσιν, παραινῶ διευλαβεῖσθαι, καὶ φεύγειν. ἡ μὲν γὰρ ὑπέρογκος, ἀπολίτευτός ἐστιν. ἡ δὲ ἰσχνὴ, λίαν ἀνέκπληκτος.

Καθάπερ δὲ τὸ σῶμα οὐ μόνον ὑγιεινὸν, ἀλλὰ καὶ εὐεκτικὸν εἶναι χρὴ, καὶ τὸν λόγον ὡσαύτως οὐκ ἄνοσον μόνον, ἀλλὰ καὶ εὔρωστον εἶναι δεῖ. τὸ μὲν γὰρ ἀσφαλὲς, ἐπαινεῖται μόνον. τὸ δὲ ἐπικίνδυνον καὶ θαυμάζεται.

Τὴν δὲ τυγχάνω γνώμην ἔχων, καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ διαθέσεως· οὔτε γὰρ θρασεῖαν, οὔτ' ἄτολμον καὶ καταπλῆγα προσήκει εἶναι. τὸ μὲν γὰρ εἰς ἀναισχυντίαν, τὸ δὲ εἰς ἀνδραποδωδίαν περιίσταται, ἔντεχνον δὲ, τὸ τὴν μέσην ἐν ἅπασι τέμνειν ἐμμελέστατα.

Βούλομαι δ' ἕως ἔτι μέμνημαι τῆς παιδείας,

θείας, ὡς ἔχω δόξης περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, ὅτι τὸν μονόκωλον λόγον, πρῶτον μέν, ἀμουσίας οὐ μικρὸν ποιοῦμαι τεκμήριον, ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν ἀφίκτον, καὶ πάντῃ ἀνεπίμονον εἶναι νομίζω. μονῳδία γὰρ ἐν ἅπασίν ἐστι πλήσμιόν τε καὶ πρόσαντες, ἡ δὲ ποικιλία, τερπνόν. καθάπερ κἂν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, οἷον ἀκούσμασιν ἢ θεάμασιν.

Δεῖ τοίνυν τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον μηδενὸς μηδὲ τῶν ἄλλων τῶν καλουμένων ἐγκυκλίων παιδευμάτων, μήτε ἀνήκοον, μήτε ἀθέατον ἐᾶν εἶναι, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ περιδρομῆς μαθεῖν, ὥσπερ γεύματος ἕνεκεν (ἐν ἅπασι καὶ τὸ τέλειον ἀδύνατον) τὴν δὲ φιλοσοφίαν πρεσβεύειν. ἔχω δὲ δι' εἰκόνος παραστῆσαι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην. ὥσπερ γὰρ περιπλεῦσαι μὲν πολλὰς πόλεις καλόν, ἐνοικῆσαι δὲ τῇ κρατίστῃ χρήσιμον, ἀστείως δὲ καὶ Βίων ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος, ὅτι ὥσπερ οἱ μνηστῆρες τῇ Πηνελόπῃ πλησιάζειν μὴ δυνάμενοι, ταῖς ταύτης ἐμίγνυντο θεραπαίναις. οὕτω καὶ οἱ φιλοσοφίας μὴ δυνάμενοι κατατυχεῖν, ἐν τοῖς ἄλλοις παιδεύμασι τοῖς οὐδενὸς ἀξίοις, ἑαυτοὺς κατασκελετεύουσι. Διὸ

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-603881-p0099-3

Διὸ δεῖ τῆς ἄλλης παιδείας ὥσπερ κεφάλαιον ποιεῖν τὴν φιλοσοφίαν. περὶ μὲν γὰρ τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν, διττὰς εὗρον ἐπιστήμας ἄνθρωποι, τὴν ἰατρικὴν καὶ τὴν γυμναστικήν. ὧν ἡ μὲν τὴν ὑγίειαν, ἡ δὲ τὴν εὐεξίαν ἐντίθησι. τῶν δὲ τῆς ψυχῆς ἀρρωστημάτων, καὶ παθῶν ἡ φιλοσοφία μόνη φάρμακόν ἐστι. Διὰ γὰρ ταύτην ἐστὶ καὶ μετὰ ταύτης γνῶναι, τί τὸ καλὸν, τί τὸ αἰσχρὸν, τί τὸ δίκαιον, τί τὸ ἄδικον, τί τὸ συλλήβδην αἱρετὸν, ἢ φευκτόν. πῶς θεοῖς, πῶς γονεῦσι, πῶς πρεσβυτέροις, πῶς νόμοις, πῶς ἀλλοτρίοις, πῶς ἄρχουσι, πῶς φίλοις, πῶς γυναιξὶ, πῶς τέκνοις, πῶς οἰκέταις χρηστέον ἐστί.

Ὀτι δεῖ θεοὺς μὲν σέβεσθαι, γονέας δὲ τιμᾶν, πρεσβυτέρους αἰδεῖσθαι, νόμοις πειθαρχεῖν, ἄρχουσιν ὑπείκειν, φίλους ἀγαπᾶν, πρὸς γυναῖκας σωφρονεῖν, τέκνων στερκτικοὺς εἶναι, δούλους μὴ περιυβρίζειν, τὸ καὶ μέγιστον μήτε ἐν ταῖς εὐπραγίαις περιχαρεῖς, μήτε ἐν ταῖς συμφοραῖς περιλύπους ὑπάρχειν, μήτ' ἐν ταῖς ἡδοναῖς ἐκλύτους εἶναι, μήτε ἐν ταῖς ὀργαῖς ἐκπαθεῖς καὶ θηριώδεις. ἅπερ ἐγὼ πάντων τῶν ἐκ φιλοσοφίας περιγινομένων ἀγαθῶν, πρεσβύτατα

κρίνω. τὸ μὲν γὰρ εὐγενῶς, εὐτυχοῦς ἀνδρός· τὸ δὲ ἀνεπιφθόνως, εὐκόλου ἀνθρώπου. τὸ δὲ τοῖς λογισμοῖς περιεῖναι τῶν ἡδονῶν, σοφοῦ· τὸ δὲ ὀργῆς κατακρατεῖν, ἀνδρὸς οὐ τοῦ τυχόντος ἐστί.

Τελέους δὲ ἀνθρώπους ἡγοῦμαι, τοὺς δυναμένους τὴν πολιτικὴν δύναμιν μῖξαι καὶ κεράσαι τῇ φιλοσοφίᾳ, καὶ δυοῖν ὄντοιν μεγίστοιν ἀγαθοῖν ἐπηβόλους ὑπάρχειν ὑπολαμβάνω, τοῦ τε κοινωφελοῦς βίου πολιτευομένους, τοῦ τε ἀκύμονος καὶ γαληνοῦ διατρίβοντας περὶ φιλοσοφίαν.

Τριῶν γὰρ ὄντων βίων, ὧν ὁ μέν ἐστι πρακτικός, ὁ δὲ θεωρητικός, ὁ δὲ ἀπολαυστικός. ὁ μὲν ἔκλυτος καὶ δοῦλος τῶν ἡδονῶν. ζωώδης καὶ μικροπρεπής ἐστιν ὁ δὲ θεωρητικὸς τοῦ πρακτικοῦ διαμαρτάνων, ἀνωφελής, ὁ δὲ πρακτικὸς ἀμοιρήσας τῆς φιλοσοφίας. ἄμουσος καὶ πλημμελής. Πειρατέον οὖν εἰς δύναμιν καὶ τὰ κοινὰ πράττειν, καὶ τῆς φιλοσοφίας ἀντιλαμβάνεσθαι κατὰ τὸ παρεῖκον τῶν καιρῶν. οὕτως ἐπολιτεύσατο Περικλῆς, οὕτως Ἀρχύτας ὁ ταραντῖνος, οὕτω Δίων ὁ Συρακούσιος, οὕτως Ἐπαμινώνδας ὁ θηβαῖος, ὧν ἑκάτερος. Πλάτωνος ἐγένετο

συνουσιαστής. Καὶ περὶ μὲν παιδείας, οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείονα λέγοντα διατρίβειν.

Πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις χρήσιμον, μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖόν ἐστι μηδὲ τῆς τῶν παλαιῶν συγγραμμάτων κτήσεως ὀλιγώρως ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τούτων ποιεῖσθαι συλλογὴν κατὰ τὸ γεωργῶδες. τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον, ὄργανον τῆς παιδείας οὐ κτῆσις, ἀλλ' ἡ χρῆσις τῶν βιβλίων ἐστί. καὶ ἀπὸ πηγῆς τὴν ἐπιστήμην τηρεῖν συμβέβηκεν.

Cap: 9.

Οὐ τοίνυν ἄξιον, οὐδὲ τὴν τῶν σωμάτων ἀγωνίαν παρορᾶν, ἀλλὰ πέμποντας ἐς παιδοτρίβου τοὺς παῖδας, ἱκανῶς ταῦτα διαπονεῖν ἅμα μὲν τῆς τῶν σωμάτων εὐρυθμίας ἕνεκεν, ἅμα δὲ καὶ πρὸς ῥώμην, καλοῦ γὰρ γήρως θεμέλιον ἐν παισὶν ἡ τῶν σωμάτων εὐεξία. Καθάπερ οὖν ἐν εὐδίᾳ τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα προσήκει παρασκευάζειν. οὕτως ἐν νεότητι τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν σωφροσύνην ἐφόδιον εἰς τὸ γῆρας ἀποτίθεσθαι.

Οὕτω δεῖ ταμιεύεσθαι τὸν τοῦ σώματος πόνον, ὡς μὴ καταξήρους γινομένους, πρὸς τὴν τῆς παιδείας ἐπιμέλειαν ἀπαγορεύειν, κατὰ γὰρ Πλάτωνα, ὕπνοι καὶ κόποι μαθήμασι πολέμιοι. Καὶ τί ταῦτα; ἀλλ' ὃ πάντων ἐστὶ κυριώτα-

τὸν τῶν εἰρημένων, ἀποδίδω λέγειν. πρὸς γὰρ τοὺς στρατιωτικοὺς ἀγῶνας, τοὺς παῖδας ἀσκητέον, ἐν ἀκοντισμοῖς αὐτοὺς καταθλοῦντας, καὶ τοξείαις, καὶ θήραις. τὰ γὰρ τῶν ἡττωμένων ἐν ταῖς μάχαις ἀγαθὰ, τοῖς νικῶσιν ἆθλα πρόκειται. πόλεμος δὲ, ἐσκιατραφημένην σωμάτων ἕξιν οὐ δέχεται. ἰσχνὸς δὲ στρατιώτης πολεμικῶν ἀγώνων ἐθὰς, ἀθλητῶν καὶ πολεμίων φάλαγγας διωθεῖ.

Τί οὖν ἄν τις εἴποι; σὺ δὲ δὴ τοῦ περὶ τῆς ἐλευθέρων παίδων ἀγωγῆς ὑπεσχημένος παραγγέλματα δώσειν, ἔπειτα φαίνῃ τῆς μὲν τῶν πενήτων καὶ δημοτικῶν παραμελῶν ἀγωγῆς, μόνοις δὲ τοῖς πλουσίοις ὁμονοεῖς τὰς ὑποθήκας διδόναι. πρὸς οὓς οὐ χαλεπὸν ἀπαντῆσαι. ἐγὼ γὰρ μάλιστα ἂν βουλοίμην, πᾶσι κοινῇ χρήσιμον εἶναι τὴν ἀγωγήν. εἰ δέ τινες ἐνδεῶς τοῖς ἰδίοις πράττοντες ἀδυνατήσουσι τοῖς ἐμοῖς χρῆσθαι παραγγέλμασι, τὴν τύχην αἰτιάσθωσαν, οὐ τὸν ταῦτα συμβουλεύοντα.

Πειρατέον μὲν οὖν εἰς δύναμιν τὴν κρατίστην ἀγωγὴν ποιεῖσθαι τῶν παίδων καὶ τοῖς πένησιν. εἰ δὲ μὴ τῇ γε δυνατῇ χρηστέον.

8 14. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ τῷ λόγῳ παρεφορτισάμην. ἵν' ἐφεξῆς καὶ τἄλλα τὰ φέροντα πρὸς τὴν ὀρθὴν τῶν νέων ἀγωγὴν εἴπω. Κἀκεῖνό φημι, δεῖν τοὺς παῖδας ἐπὶ τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἄγειν παραινέσεσι καὶ λόγοις, μὴ μὰ Δία, πληγαῖς, μηδ' αἰκισμοῖς. δοκεῖ γάρ που ταῦτα τοῖς δούλοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐλευθέροις πρέπειν.

Αποναρκῶσι γὰρ καὶ φρίττουσι πρὸς τοὺς πόνους, τὰ μὲν διὰ τὰς ἀλγηδόνας τῶν πληγῶν, τὰ δὲ καὶ διὰ τὰς ὕβρεις. ἔπαινοι δὲ καὶ ψόγοι πάσης εἰσὶν αἰκίας ὠφελιμώτεροι τοῖς ἐλευθέροις. οἱ μὲν ἐπὶ τὰ καλὰ παρορμῶντες οἱ δὲ ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν ἀνείργοντες. δεῖ δὲ ἐναλλὰξ καὶ ποικίλως χρῆσθαι ταῖς ἐπιπλήξεσι καὶ τοῖς ἐπαίνοις, κἀπειδάν ποτε εὐφρανῶνται, ταῖς ἐπιπλήξεσιν ἐν αἰσχύνῃ ποιεῖσθαι, καὶ πάλιν ἀνακαλεῖσθαι τοῖς ἐπαίνοις, καὶ μιμεῖσθαι τὰς τίτθας, αἵτινες ἐπειδὰν τὰ παιδία κλαυθμυρίσωσιν, εἰς παρηγορίαν πάλιν τὸν μαστὸν ὑπέχουσι. Δεῖ δὲ αὐτοὺς, μὴ δὲ τοῖς ἐγκωμίοις ἐπαίρειν καὶ φυσᾶν· χαυνοῦνται γὰρ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ἐπαίνων, θρύπτονται.

Ηδη δέ τινας ἐγὼ εἶδον πατέρας, οἷς τὸ λί-

ἂν φιλεῖν, τοῦ μὴ φιλεῖν αἴτιον κατέστη. τί οὖν ἐστίν, ὃ βούλομαι λέγειν, ἵνα τῷ παραδείγματι φωτεινότερον ποιήσω τὸν λόγον. ἀποδόντες γὰρ τοὺς παῖδας ἐν πᾶσι τάχιον πρωτεῦσαι, πόνους αὐτοῖς ὑπερμέτρους ἐπιβάλλουσιν οἷς ἀπαυδῶντες ἐκπίπτουσι. καὶ ἄλλως βαρυνόμενοι ταῖς κακοπαθείαις οὐ δέχονται τὴν μάθησιν εὐηνίως. Ὥσπερ γὰρ τὰ φυτὰ τοῖς μὲν μετρίοις ὕδασι τρέφεται, τοῖς δὲ πολλοῖς πνίγεται. τὸν αὐτὸν τρόπον ψυχὴ, τοῖς μὲν συμμέτροις αὔξεται πόνοις, τοῖς δ' ὑπερβάλλουσι βαπτίζεται. δοτέον οὖν τοῖς παισὶν, ἀναπνοὴν τῶν συνεχῶν πόνων ἐνθυμουμένους, ὅτι πᾶς ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ σπουδὴν διῄρηται. καὶ διὰ τοῦτο, οὐ μόνον ἐγρήγορσις ἀλλὰ καὶ ὕπνος εὑρέθη. οὐ δὲ πόλεμος ἀλλὰ καὶ εἰρήνη οὐδὲ χειμὼν, ἀλλὰ καὶ εὐδία, οὐδὲ ἐνεργοὶ πράξεις, ἀλλὰ καὶ ἑορταί συνελόντι δὲ εἰπεῖν, ἡ ἀνάπαυσις τῶν πόνων ἄρτυμά ἐστι, καὶ οὐκ ἐπὶ τῶν ζῴων μόνων τοῦτο ἴδοι τις γινόμενον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων. καὶ γὰρ τὰ τόξα, καὶ τὰς λύρας ἀνίεμεν, ἵνα ἐπιτεῖναι δυνηθῶμεν. καθόλου δὲ σῴζεται σῶμα μὲν, ἐνδείᾳ καὶ πληρώσει, ψυχὴ δὲ ἀνέσει καὶ πόνῳ.

Ἄξιον δ' ἐπιτιμᾶν τῶν πατέρων ἐνίοις, οἵτινες παιδαγωγοῖς καὶ διδασκάλοις ἐπιτρέψαντες τοὺς υἱεῖς, αὐτοὶ τῆς τούτων μαθήσεως οὔτε αὐτόπται γίνονται τὸ παράπαν, οὔτε αὐτήκοοι, πλεῖστον τοῦ δέοντος ἁμαρτάνοντες. αὐτοὺς γὰρ παρ' ὀλίγας ἡμέρας δεῖ δοκιμασίαν λαμβάνειν τῶν παίδων, ἀλλὰ μὴ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν μισθωτοῦ διαθέσει. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πλείονα ποιήσονται τὴν ἐπιμέλειαν τῶν παίδων, μέλλοντες ἑκάστοτε διδόναι τὰς εὐθύνας. κἀνταῦθα δὴ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ ἱπποκόμου χάριεν, ὡς οὐδὲν οὕτω πιαίνει τὸν ἵππον, ὡς βασιλέως ὀφθαλμός.

Πάντων δὲ μάλιστα τὴν μνήμην τῶν παίδων ἀσκεῖν καὶ συνεθίζειν. αὕτη γὰρ ὥσπερ τῆς παιδείας ἐστὶ ταμιεῖον. καὶ διὰ τοῦτο μητέρα τῶν μουσῶν ἐμυθολόγησαν εἶναι τὴν μνημοσύνην, αἰνιττόμενοι καὶ παραδηλοῦντες, οὕτως οὐδὲν γεννᾶν καὶ τρέφειν ὡς ἡ μνήμη πέφυκε. καὶ τοίνυν ταύτην κατ' ἀμφότερα ἀσκητέον, εἴτε ἐκ φύσεως μνήμονες εἶεν οἱ παῖδες, εἴτε καὶ τοὐναντίον ἐπιλήσμονες.

Τὴν γὰρ πλεονεξίαν τῆς φύσεως ἐπιρρώσομεν. τὴν δ' ἔλλειψιν ἀναπληρώσομεν, καὶ

οἱ μὲν τῶν ἄλλων ἔσονται βελτίους, οἱ δ᾽ ἑαυτῶν. τὸ γὰρ Ἡσιόδειον καλῶς εἴρηται.

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο.
Καὶ θαμὰ τοῦτ᾽ ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.

Μὴ λανθανέτω τοίνυν μηδὲ τοῦτο τοὺς πατέρας, ὅτι τὸ μνημονικὸν τῆς μαθήσεως μέρος, οὐ μόνον πρὸς τὴν παιδείαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τοῦ βίου πράξεις οὐκ ἐλαχίστην συμβάλλεται μοῖραν· ἡ γὰρ τῶν γεγενημένων πράξεων μνήμη, τῆς περὶ τῶν μελλόντων εὐβουλίας γίνεται παράδειγμα.

Καὶ μέντοι καὶ τῆς αἰσχρολογίας ἀπακτέον τοὺς υἱεῖς. λόγος γὰρ ἔργου σκιὴ κατὰ Δημόκριτον. Εἶτα γε μὴν ἐντευκτικοὺς αὐτοὺς εἶναι παρασκευαστέον, καὶ φιλοπροσηγόρους. οὐδὲν γὰρ ὡς τὰ ἀνεύτευκτα τῶν ἠθῶν ἐστιν ἀξιομίσητον.

Ἔτι τοίνυν οἱ παῖδες ἀμισεῖς γίγνοιντ᾽ ἂν τοῖς συνοῦσι, μὴ παντελῶς ἐν ταῖς ζητήσεσιν ἀπαραχώρητοι γιγνόμενοι. οὐ γὰρ τὸ νικᾶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἡττᾶσθαι ἐπίστασθαι καλόν, ἐν οἷς τὸ νικᾶν βλαβερόν. ἔστι γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ νίκη καδμεία ἔχω καὶ μάρτυρα τούτων

Εὐριπίδην τὸν σοφὸν ἀπαγγέλεσθαι λέγοντα:

Δυοῖν λεγόντοιν θατέρου θυμουμένου.

Ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις σοφώτερος. Ἀτὰρ τῶν εἰρημένων οὐδενὸς ἧττόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτηδευτέα τοῖς νέοις, καὶ δὴ λεκτέον. ταῦτα δέ ἐστι. τὸν βίον ἀτρύφητον ἀσκεῖν, τὴν γλῶτταν κατέχειν, τοῦ ὀργῆς ὑπεράνω γίγνεσθαι, τοῦ χειρῶν κρατεῖν, τούτων ἕκαστον ἡλίκον ἐστὶ σκεπτέον.

Ἔσται γὰρ ἀπὸ τῶν παραδειγμάτων γνωριμώτερα, οἷον ἵνα ἀπὸ τοῦ τελευταίου πρῶτον ἄρξωμαι, τὰς χεῖράς τινες ὑποσχόντες λήμμασιν ἀδίκοις, τὴν δόξαν τῶν προβεβιωμένων ἐξέχεαν, ὡς Γύλιππος ὁ Λακεδαιμόνιος τὰ σακκία τῶν χρημάτων παραλύσας, φυγὰς ἀπηλάθη τῆς Σπάρτης.

Τό γε μὴν ἀόργητον, ἀνδρός ἐστι σοφοῦ. Σωκράτης μὲν γὰρ λακτίσαντος αὐτὸν νεανίσκου θρασέος μάλα καὶ βδελυροῦ, τοὺς ἀμφ᾽ αὐτὸν ὁρῶν ἀγανακτοῦντας, καὶ σφαδάζοντας, ὡς καὶ διώκειν αὐτὸν ἐθέλειν, ἆρα, ἔφησε, καὶ εἴ με ὄνος ἐλάκτισεν ἀντιλακτίσαι τοῦτον ἠξιώσατε ἂν οὐ μὴν ἐκεῖνός γε παντελῶς κατεπράξατο.

πάντων δ' αὐτοῦ ἐνυβριζόντων καὶ λακτιστὴν ἀποκαλούντων ἀπήγξατο. Ἀριστοφάνους δ' ὅτε τὰς νεφέλας ἐξέφερε, παντοίως πᾶσαν ὕβριν αὐτοῦ κατασκεδαννύντος, καί τινος τῶν παρόντων, τὰ τοιαῦτα ἀνακωμῳδοῦντος, οὐκ ἀγανακτεῖς εἰπόντος, ὦ Σώκρατες; μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε ἔφησεν. ὡς γὰρ ἐν συμποσίῳ μεγάλῳ τῷ θεάτρῳ σκώπτομαι. Ἀδελφὰ τούτοις καὶ σύζυγα φανήσονται πεποιηκότες, Ἀρχύτας ὁ Ταραντῖνος καὶ Πλάτων. ὁ μὲν γὰρ ἐπανελθὼν ἀπὸ τοῦ πολέμου (στρατηγῶν δ' ἐτύγχανε) γῆν καταλαβὼν κεχερσωμένην, τὸν ἐπίτροπον καλέσας αὐτῆς, ᾤμωξας ἂν ἔφησεν, εἰ μὴ λίαν ὠργιζόμην. Πλάτων δὲ δούλῳ λίχνῳ καὶ βδελυρῷ θυμωθεὶς, τὸν τῆς ἀδελφῆς υἱὸν Σπεύσιππον καλέσας, τοῦτον, ἔφησεν, ἀπελθὼν κρότησον ἐγὼ, γὰρ πάνυ θυμοῦμαι.

Χαλεπὰ δὲ ταῦτα καὶ δυσμίμητα, φαίη τίς ἄν, οἶδα κἀγώ. πειρατέον οὖν εἰς ὅσον οἷόν τέ ἐστι, τούτοις παραδείγμασι χρωμένους, τὸ πολὺ τῆς ἀκρατοῦς καὶ μαινομένης ὑφαιρεῖν ὀργῆς. οὐδὲ γὰρ ἐς τἆλλα ἐνάμιλλοι τῶν ἐκείνων ἐσμὲν, οὔτ' ἐμπειρίαις, οὔτε καλοκαγαθίαις. ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἐκείνων, ὥσπερ θεῶν

ἱεροφάνται καὶ δαδοῦχοι τῆς σοφίας ὄντες. ὅσαπερ ἐστὶν ἐν δυνατῷ ταῦτα μιμεῖσθαι καὶ περικνίζειν, περιχορεύομεν,

Τὸ πίνυω τῆς γλώττης κρατεῖν (περὶ τούτου γὰρ ὥσπερ ὑπεθέμην εἰπεῖν λοιπὸν) εἴ τις μικρὸν καὶ φαῦλον ὑπείληφε, πλεῖστον διαμαρτάνει τοῦ δέοντος. σοφὸν γὰρ εὔκαιρος σιγή, καὶ παντὸς λόγου κρείττων, καὶ διὰ τοῦτό μοι δοκεῖ τὰς μυστηριώδεις τελετὰς οἱ παλαιοὶ κατεδεῖξαι, ἵνα ἐν ταύταις σιωπᾶν ἐθισθέντες, ἐπὶ τὴν τῶν ἀνθρωπίνων μυστηρίων πίστιν, τὸν ἀπὸ τῶν θεῶν μεταφέρωμεν φόβον.

Καὶ γὰρ αὖ, σιωπήσας μὲν, οὐδεὶς μετενόησε, λαλήσαντες δὲ παμπληθεῖς, καὶ τὸ μὲν σιγηθὲν, ἐξειπεῖν ῥάδιον. τὸ δὲ ῥηθὲν ἀναλαβεῖν ἀδύνατον. μυρίους δ᾽ ἔγωγε οἶδα ἀκούσας τοῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεσόντας, διὰ τὴν τῆς γλώττης ἀκρασίαν. ὧν τοὺς ἄλλους παραλιπὼν ἑνὸς, ἢ δυοῖν, τύπου ἕνεκεν ἐπιμνησθήσομαι.

Τοῦ γὰρ Φιλαδέλφου γήμαντος τὴν ἀδελφὴν Ἀρσινόην, Σωτάδης εἰπὼν εἰς οὐχ ὁσίην τρυμαλίαν τὸ κέντρον ὠθεῖς, ἐν δεσμωτη-

μωτηρίῳ πολλοὺς κατεσάπη χρόνους, καὶ τῆς ἀκαίρου λαλιᾶς οὐ μεμπτὴν ἔδωκε δίκην, ἵνα δὲ γέλωτα παράσχῃ τοῖς ἄλλοις, αὐτὸς πολὺν χρόνον ἔκλαυσεν. ἐνάμιλλα δὲ τούτοις καὶ σύζυγα καὶ Θεόκριτος, ὁ σοφιστὴς εἶπέ τε καὶ ἔπαθε καὶ πολὺ δεινότερα.

Ἀλεξάνδρου γὰρ πορφυρᾶς ἐσθῆτας κελεύσαντος κατασκευάζειν τοὺς Ἕλληνας, ἵνα ἐπανελθὼν τὰ ἐπινίκια τοῦ πολέμου τοῦ κατὰ τῶν βαρβάρων θύσῃ, καὶ τῶν ἐθνῶν κατὰ κεφαλὴν εἰσφερόντων ἀργύριον, πρότερον μὲν ἔφησεν, ἠμφισβήτουν, νῦν δὲ ᾔσθημαι σαφῶς ὅτι ὁ πορφύρεος Ὁμήρου θάνατος, οὗτός ἐστιν. ἐξ ὧν ἐχθρὸν ἐκτήσατο τὸν Ἀλέξανδρον.

Ἀντίγονον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Μακεδόνων ἑτερόφθαλμον ὄντα τὴν πήρωσιν προφέρων, εἰς οὐ μετρίαν ὀργὴν κατέστησε. τὸν γὰρ ἀρχιμάγειρον Εὐτροπίωνα γεγενημένον ἐν τάξει, παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν ἠξίου τὸν λόγον δοῦναι καὶ λαβεῖν. ταῦτα δὲ ἀπαγγέλλοντος ἐκείνου πρὸς αὐτὸν καὶ πολλάκις προσιόντος, εὖ οἶδα, ἔφησεν, ὅτι ὠμόν με θέλεις τῷ κύκλωπι παραθεῖναι, ὀνειδίζων, τῷ μὲν, ὅτι πηρὸς, τῷ δὲ, ὅτι

ὅτι μάγειρος ἦν. κἀκεῖνος τοιγαροῦν εἰπὼν τὴν κεφαλὴν οὐκ ἔξεις, ἀλλὰ τῆς ἀθυροστομίας ταύτης καὶ μανίας δώσεις δίκην, ἀπήγγειλε τὰ εἰρημένα τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁ μὲν πέμψας, ἀνεῖλε τὸν Θεόκριτον.

Παρὰ πάντα δὲ ταῦτα, ὅπερ ἐστὶν ἱεροπρεπέστατον, συνεθιστέον τοὺς παῖδας τἀληθῆ λέγειν. τὸ γὰρ ψεύδεσθαι δουλοπρεπές, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις μισεῖσθαι ἄξιόν ἐστιν, οὐδὲ μετρίοις δούλοις συγγνωστόν.

Ταῦτα μὲν οὖν οὐκ ἐνδοιάσας οὐδὲ μελλήσας, περὶ τῆς τῶν παίδων εὐκοσμίας καὶ σωφροσύνης διείλεγμαι. περὶ δὲ τοῦ ῥηθήσεσθαι μέλλοντος, ἀμφίδοξός εἰμι καὶ διχογνώμων, καὶ τῇδε κἀκεῖσε κλίνων ὡς ἐπὶ πλάστιγγος, πρὸς οὐδέτερον ῥέψαι δύναμαι. πολὺς δ' ὄκνος ἔχει με, καὶ τῆς εἰσηγήσεως, καὶ τῆς ἀποτροπῆς τοῦ πράγματος.

Ἀποτολμητέον οὖν ὅμως εἰπεῖν αὐτό: τί οὖν τοῦτό ἐστι; πότερα δεῖ τοὺς ἐρῶντας τῶν παίδων, ἐᾶν τούτοις συνεῖναι καὶ συνδιατρίβειν, ἢ τοὐναντίον εἴργειν αὐτοὺς καὶ ἀποσοβεῖν τῆς πρὸς τούτους ὁμιλίας προσήκει. ὅταν μὲν γὰρ ἀποβλέψω πρὸς τοὺς πατέρας αὐθεκάστους, καὶ τὸν τρόπον

ὀμφακίας καὶ στρυφνοὺς, οἳ διὰ τὴν τῶν τέκνων ὕβριν ἀφόρητον νομίζουσι τὴν τῶν ἐρώντων ὁμιλίαν, εὐλαβοῦμαι ταύτης εἰσηγητὴς γενέσθαι καὶ σύμβουλος.

Ὅταν δ' αὖ πάλιν ἐνθυμηθῶ τὸν Σωκράτην, τὸν Πλάτωνα, τὸν Ξενοφῶντα, τὸν Αἰσχίνην, τὸν Κέβητα, τὸν πάντα χορὸν ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, οἳ τοὺς ἄρρενας ἐδοκίμασαν ἔρωτας, καὶ τὰ μειράκια προήγαγον ἐπί τε παιδείαν καὶ δημαγωγίαν καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν τρόπων, πάλιν ἕτερος γίνομαι καὶ κάμπτομαι πρὸς τὸν ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ζῆλον. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις Εὐριπίδης οὑτωσὶ λέγων.

Ἀλλ' ἔστι δή τις ἄλλος ἐν βροτοῖς ἔρως,
ψυχῆς δικαίας σώφρονός τε κἀγαθῆς.

Τὸ δὲ τοῦ Πλάτωνος σπουδῇ καὶ χαριεντισμῷ μεμιγμένον, οὐ παραλειπτέον. ἐξεῖναι γάρ φησι δεῖν τοῖς ἀριστεύσασιν, ὧν ἂν βούλωνται τῶν καλῶν φιλῆσαι, τοὺς μὲν οὖν τῆς ὥρας ἐπιθυμοῦντας, ἀπελαύνειν προσήκε. τοὺς δὲ τῆς ψυχῆς ἐραστὰς ἐγκρίνειν κατὰ τὸ σύνολον, καὶ τοὺς μὲν Θήβησι καὶ τοὺς Ἤλιδι, φευκτέον ἔρωτας, καὶ τὸν ἐκ Κρήτης καλούμενον ἁρπαγμόν. τοὺς δὲ Ἀθήνησι καὶ τοὺς ἐν Λακεδαίμονι ζηλωτέον, καὶ τῶν παίδων μιμητέον. Περὶ μὲν

οὗν τούτων, ὅπως ἕκαστος αὐτὸς ἑαυτὸν πέπεικεν, οὕτως ὑπολαμβανέτω.

Ἐγὼ δ' ἐπειδὴ περὶ τῆς τῶν παίδων εὐταξίας εἴρηκα καὶ κοσμιότητος, καὶ ἐπὶ τῶν μειρακίων τὴν ἡλικίαν ἤδη μεταβήσομαι, μικρὰ παντάπασιν εἰπών. πολλάκις γὰρ κατεμεμψάμην τοὺς μοχθηρῶν ἐθῶν γεγονότας εἰσηγητάς, οἵτινες τοῖς μὲν παισὶ παιδαγωγοὺς καὶ διδασκάλους ἐπέστησαν. τὴν δὲ τῶν μειρακίων ὁρμὴν ἄνετον εἴασαν νέμεσθαι.

Δέον αὖ τοὐναντίον πλείω ποιεῖσθαι τούτων εὐλάβειαν καὶ φυλακὴν, ἢ τῶν παίδων. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι τὰ μὲν τῶν παίδων πλημμελήματα μικρὰ, καὶ παντελῶς εἰσιν ἰάσιμα, παιδαγωγῶν, ἴσως ὀλιγωρία. καὶ διδασκάλων παραγωγῆς ἀνηκουστία; τὰ δὲ τῶν ἤδη νεανισκαμένων ἀδικήματα, πολλάκις ὑπερφυᾶ γίνεται καὶ σχέτλια, ἀμετρία γαστρὸς καὶ κλοπαὶ πατρῴων χρημάτων. καὶ κύβοι, καὶ κῶμαι, καὶ πότοι, καὶ παρθένων ἔρωτες, καὶ γυναικῶν οἰκοφθορίαι γαμετῶν.

Οὐκ οὖν τὰς τούτων ὁρμὰς ταῖς ἐπιμελείαις δεσμεύειν καὶ κατέχειν προσῆκεν, ἀταμίευτον

γὰρ

γὰρ τῶν ἡδονῶν ἡ ἀκμὴ καὶ σκιρτητικὸν καὶ χαλινοῦ δεόμενον, ὥσθ' οἱ μὴ τῆς ἡλικίας ταύτης ἐρρωμένως ἀντιλαμβανόμενοι τῇ διανοίᾳ διδόντες ἐξουσίαν ἐπὶ τὰ ἀδικήματα λανθάνουσι.

Δεῖ τοίνυν τοὺς ἔμφρονας πατέρας, παρὰ τοῦτον μάλιστα τὸν καιρὸν φυλάττειν ἐγρηγορέναι, σωφρονίζειν τοὺς μειρακίσκους, διδάσκοντας, ἀπειλοῦντας, δεομένους, συμβουλεύοντας, ὑπισχνουμένους, παραδείγματα δεικνύντας, τῶν μὲν διὰ φιληδονίαν συμφοραῖς περιπεσόντων, διὰ δὲ καρτερίαν, ἔπαινον καὶ δόξαν ἀγαθὴν περιποιησαμένων. δύο γὰρ ταῦτα ὥσπερεὶ στοιχεῖα τῆς ἀρετῆς εἰσίν, ἐλπίς τε τιμῆς καὶ φόβος τιμωρίας. ἡ μὲν γὰρ ὁρμητικωτέρους, ἡ δὲ ὀκνηροὺς πρὸς τὰ φαῦλα τῶν ἔργων ἀπεργάζεται.

Καὶ καθόλου δὲ ἀπείργειν προσήκει τοὺς παῖδας, τῆς πρὸς τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους συνουσίας. ἀποφέρονται γάρ τι τῆς τούτων κακίας. τοῦτο δὲ παρήγγελλε καὶ Πυθαγόρας αἰνίγμασιν, ἅπερ ἐγὼ παραθεὶς ἐξηγήσομαι (καὶ γὰρ ταῦτα πρὸς ἀρετῆς κτῆσιν συμβάλλεται ῥοπὴν οὐκ ἐλαχίστην.)

Οἷον, μὴ γεύεσθαι μελανούρων· τουτέστι μὴ συνδιατρίβειν μέλασιν ἀνθρώποις διὰ κακοήθειαν.

Μηδὲ ζυγὸν ὑπερβαίνειν. ὅτι δεῖ τῆς δικαιοσύνης πλεῖστον ποιεῖσθαι λόγον, καὶ μὴ ταύτην ὑπερβαίνειν. μηδὲ ἐπὶ χοίνικα καθίσαι.

Φεύγειν ἀργίαν, καὶ προνοεῖν, ὅπως τὴν ἀναγκαίαν παρασκευάσωμεν τροφήν.

Μὴ παντὶ ἐμβάλλειν, δεξιάν, ἀντὶ τοῦ, προχείρως οὐ δεῖ συναλλάσσειν.

Μὴ φορεῖν στενὸν δακτύλιον, ὅτι δεῖ τὸν βίον ἐπιτηδεύειν, καὶ μὴ δεῖνον δεσμῷ προσάπτειν αὐτόν.

Πῦρ σιδήρῳ μὴ σκαλεύειν, ἀντὶ τοῦ μὴ ἐρεθίζειν θυμούμενον. οὐ γὰρ προσήκει, ἀλλ' ὑπείκειν τοῖς ὀργιζόμενοις.

Μὴ ἐσθίειν καρδίαν, μὴ βλάπτειν τὴν ψυχὴν ταῖς φροντίσιν αὐτὴν κατατρύχοντα.

Κυάμων ἀπέχεσθαι, ὅτι οὐ δεῖ πολιτεύεσθαι. κυαμευταὶ γὰρ ἦσαν ἔμπροσθεν αἱ ψηφοφορίαι, δι' ὧν πέρας ἐπετίθεσαν ταῖς ἀρχαῖς.

Σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν, ἐπισημαίνει γὰρ ὅτι εἰς πονηρὰν ψυχὴν ἀστεῖον λόγον ἐμβάλλειν, οὐ προσήκει. ὁ μὲν γὰρ λόγος

τροφὴ διανοίας ἐστὶ, τοῦτον δὲ ἀκάθαρτον ἡ πονηρία ποιεῖ τῶν ἀνθρώπων.

Μὴ ἐπιστρέφεσθαι ἐπὶ τοὺς ὅρους ἐλθόντας τουτέστι μέλλοντας ἀποθνήσκειν, καὶ τὸν ὅρον τοῦ βίου πλησίον ὄντα ὁρῶντας, φέρειν εὐκόλως καὶ μὴ ἀθυμεῖν. Ἀνακάμψω δὲ ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ λόγου πρόθεσιν.

Ἁπάντων μὲν γάρ (ὅπερ ἔφην) πονηρῶν ἀνθρώπων ἀπάγειν δεῖ τοὺς παῖδας. μάλιστα δὲ τῶν κολάκων. ὅπερ γὰρ πολλάκις καὶ πρὸς πολλοὺς τῶν πατέρων διατελῶ λέγω, καὶ νῦν ἂν εἴποιμι. Γένος οὐδέν ἐστιν ἐξωλέστερον, οὐδὲ μᾶλλον καὶ θᾶττον ἐκτραχηλίζον τὴν νεότητα, ὡς τὸ τῶν κολάκων, οἳ καὶ τοὺς πατέρας καὶ τοὺς παῖδας, προρρίζους ἐκτρίβουσι, τῶν μὲν τὸ γῆρας ἐπίλυπον, τῶν δὲ τὴν νεότητα ποιοῦντες, τῶν δὲ συμβουλευμάτων δέλεαρ ἀφύλακτον προτείνοντες τὴν ἡδονήν.

Τοῖς παισὶ τοῖς πλουσίοις οἱ πατέρες νήφειν παραινοῦσιν. οἱ δὲ μεθύειν, σωφρονεῖν, οἱ δὲ ἀσελγαίνειν, φυλάττειν. οἱ δὲ δαπανᾶν, φιλεργεῖν, οἱ δὲ ῥαθυμεῖν, στιγμὴ χρόνου πᾶς ὁ βίος ἐστὶ λέγοντες, ζῆν καὶ οὐ παραζῆν προσήκει. τί δὲ φροντιστέον ὑμῖν τῶν τοῦ πατρὸς ἀπειλῶν;

κρονόληρος καὶ σοροδαίμων ἐστὶ, καὶ μετέωρον αὐτὸν ἀράμενοι, τὴν ταχίστην ἐξοίσομεν.

Καθῆκε δέ τις καὶ χαμαιτύπην, καὶ προσηγόρευσε γαμετὴν, καὶ τὰ τῶν πατέρων ἐφόδια τοῦ γήρως, περικέκοφε καὶ σεσύληκε. μιαρὸν τὸ φῦλον ὑποκριταὶ φιλίας, ἄγευστοι παρρησίας, πλουσίων μὲν κόλακες πενήτων δὲ ὑπερόπται, ὡς ἐκ λυρικῆς τέχνης ἐπὶ τοὺς νέους ἀγόμενοι σεσηρότες, ὅθ' οἱ τρέφοντες γελῶσι, καὶ ψυχῆς ὑποβολιμαῖα, καὶ νόθα μέρη βίου.

Πρὸς δὲ τὸ τῶν πλουσίων νεῦμα ζῶντες, τῇ τύχῃ μὲν ἐλεύθεροι, τῇ προαιρέσει δὲ δοῦλοι. ὅταν δὲ μὴ ὑβρίζωνται, τότε ὑβρίζεσθαι δοκοῦντες ὅτι μὴ μάτην παρατρέφονται. ὥστε εἴτῳ μέλει τῶν πατέρων τῆς τῶν τέκνων εὐαγωγίας, ἐκδιωκτέον τὰ μυσαρὰ ταῦτα θρέμματα. ἐκδιωκτέον δὲ καὶ τὰς τῶν συμφοιτητῶν μοχθηρίας. καὶ γὰρ οὗτοι τὰς ἐπιεικεστάτας φύσεις ἱκανοὶ διαφθείρειν εἰσί.

Ταῦτα μὲν οὖν καλὰ καὶ συμφέροντα, ἃ δὲ μέλλω λέγειν, ἀνθρώπινα. οὐδὲ γὰρ αὖ πάλιν τοὺς πατέρας ἔγωγε ἀξιῶ τελέως σκληροὺς καὶ τραχεῖς εἶναι τὴν φύσιν· ἀλλὰ πολλαχοῦ

καὶ συγ-

καὶ συγχωρῆσαί τινα τῷ νεωτέρῳ τῶν ἁμαρτη-
μάτων, καὶ ἑαυτοὺς ἀναμιμνήσκειν, ὅτι ἐγένετο
νέοι. Καὶ καθάπερ ἰατροὶ τὰ πικρὰ τῶν φαρ-
μάκων τοῖς γλυκέσι χυμοῖς καταμιγνῦντες
τὴν τέρψιν ἐπὶ τὸ συμφέρον πάροδον εὗρον.
οὕτω δεῖ τοὺς πατέρας τὴν τῶν ἐπιτιμημάτων
ἀποτομίαν τῇ πρᾳότητι μιγνῦναι, καὶ τότε μὲν
ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν παίδων ἀφιέναι, καὶ χαλά-
σαι τὰς ἡνίας, τότε δ' αὖ πάλιν ἀντιτεῖναι. καὶ
μάλιστα μὲν εὐκόλως φέρειν τὰς ἁμαρτίας.
εἰ δὲ μή γε προσοργισθέντας ταχέως ἀπο-
φλεγμῆναι· μᾶλλον γὰρ ὀξύθυμον εἶναι δεῖ
τὸν πατέρα, ἢ βαρύθυμον. ὡς τό γε δυσμενὲς
καὶ δυσκατάλλακτον, μισοτεκνίας οὐ μικρὸν
τεκμήριόν ἐστι.

Καλὸν δὲ ἔνια τῶν ἁμαρτημάτων μηδὲ εἰ-
δέναι δοκεῖν, ἀλλὰ τὸ τοῦ γήρως ἀμβλυῶτ-
τον καὶ δύσκωφον ἐπὶ τὰ γιγνόμενα μετα-
φέρειν, ὡς ἔνια τῶν πραττομένων ὁρῶντας
μὴ ὁρᾶν, καὶ μὴ ἀκούειν ἀκούοντας.

Φίλων ἁμαρτήματα φέρομεν· τί θαυμα-
στὸν, εἰ τέκνων; δούλων πολλάκις κραιπαλών-
των μέθην οὐκ ἐξηλέγξαμεν. ἐφείσω ποτὲ,
ἀλλὰ καὶ χορήγησον. ἠγανάκτησάς ποτε, ἀλλὰ

καὶ σύγγνωθι. ἐβουκόλησέ ποτε δι' οἰκέτου τὴν ὀργὴν κάτασχε. ἐξ ἀγροῦ ποτε ζεῦγος ἀφείλετο, ἦλθέ ποτε χθιζῆς μέθης ἀποπνέων, ἀγνόησον. μύρων ἀπόζων σίγησον. οὕτω σκιρτῶσα, ἡ νεότης πωλοδαμνεῖται.

Πειρατέον δὲ τοὺς τῶν ἡδονῶν ἥττους καὶ πρὸς τὰς ἐπιτιμήσεις δυσηκόους, γάμῳ καταζεῦξαι. δεσμὸς γὰρ οὗτος τῆς νεότητος ἀσφαλέστατος. ἐγγυᾶσθαι δὲ δεῖ τοῖς υἱοῖς γυναῖκας, μήτ' εὐγενεστέρας πολλῷ, μήτε πλουσιωτέρας, τὸ γὰρ, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα, σοφόν. ὡς οἵ γε μακρῷ κρείττους ἑαυτῶν λαμβάνοντες, οὐ τῶν γυναικῶν ἄνδρες, τῶν δὲ προικῶν δοῦλοι λανθάνουσι γινόμενοι.

Βραχέα δὲ προσθεὶς αὐτοῖς, περιγράψω τὰς ὑποθήκας. πρὸ πάντων γὰρ δεῖ τοὺς πατέρας τῷ μηδὲν ἁμαρτάνειν; ἀλλ' πάντα ἃ δεῖ πράττειν, ἐναργὲς ἑαυτοὺς παράδειγμα τοῖς τέκνοις παρέχειν. ἵνα πρὸς τὸν τούτων βίον, ὥσπερ κάτοπτρον ἀποβλέποντες, ἀποτρέπωνται τῶν αἰσχρῶν ἔργων καὶ λόγων.

Ὡς οἵτινες τοῖς ἁμαρτάνουσιν υἱοῖς ἐπιτιμῶντες, τοῖς αὐτοῖς ἁμαρτήμασι περιπίπτουσιν, ἐπὶ τῷ ἐκείνων ὀνόματι λανθάνουσιν

ἑαυ-

ἑαυτῶν κατήγοροι γιγνόμενοι. οἱ δ' ὅλως φαύλως ζῶντες, οὐδὲ τοῖς δούλοις παῤῥησίαν ἄγουσιν ἐπιτιμᾶν μήτι γε δὴ τοῖς υἱοῖς. Χωρὶς δὲ τούτων, γένοιντο ἂν αὐτοῖς τῶν ἀδικημάτων σύμβουλοι, καὶ διδάσκαλοι.

Ὅπου γὰρ γέροντες εἰσιν ἀναίσχυντοι, ἐνταῦθ' ἀνάγκη καὶ νέους ἀναιδεστάτους εἶναι. Πειρατέον οὖν εἰς τὸν τῶν τέκνων σωφρονισμὸν, πάνθ' ὅσα προσῆκεν ἐπιτηδεύειν, ζηλώσαντας τὴν Εὐρυδίκην. ἣ καίπερ Ἰλλυρὶς οὖσα καὶ τρισβάρβαρος, ὅμως ἐπὶ τῇ μαθήσει τῶν τέκνων, ὀψὲ τῆς ἡλικίας ἥψατο παιδείας. ἱκανῶς δὲ αὐτῆς τὴν φιλοτεκνίαν σημαίνει τὸ ἐπίγραμμα, ὅπερ ἀνέθηκε μούσαις.

Εὐρυδίκη ἱεραπολιῆτις, τὸν δ' ἀνέθηκεν.

Εὔισον μούσαις ψυχῇ ἑλοῦσα πόθον.
Γράμματα γὰρ μνημεῖα λόγων μήτηρ γεγαυῖα
Παίδων ἡβώντων, ἐξεπόνησε μαθεῖν. (ια

Τὸ μὲν οὖν πάσας τὰς προειρημένας συμπεριλαβεῖν, εὐχῆς ἴσως, ἢ παραινέσεως ἔργον ἐστί. τὸ δὲ τὰς πλείους ζηλῶσαι, καὶ αὐτὸ μὲν εὐμοιρίας δεόμενόν ἐστι, καὶ πολλῆς ἐπιμελείας, ἀνυστὸν δ' οὖν ἀνθρωπίνῃ φύσει καθέστηκεν.

ΤΕΛΟΣ.

LVCIANI CVPIDO.

Τί δήποτε, ὦ Ἔρως, τοὺς μὲν ἄλλους θεοὺς κατηγωνίσω ἅπαντας, τὸν Δία, τὸν Ποσειδῶ, τὸν Ἀπόλλω, τὴν Ἥραν, ἐμὲ τὴν μητέρα, μόνης δὲ ἀπέχῃ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἐπ' ἐκείνης ἄπορος μέν σοι ἡ δᾲς, κενὴ δὲ οἰστῶν ἡ φαρέτρα, σὺ δὲ ἄτοξός εἰσι καὶ ἄστοχος. Ερ. δέδια, ὦ μῆτερ, αὐτήν. φοβερὰ γάρ ἐστι, καὶ χαροπὴ καὶ δεινῶς ἀνδρική. ὁπόταν οὖν ἐντεινάμενος τὸ τόξον ἴω ἐπ' αὐτήν, ἐπισείουσα τὸν λόφον, ἐκπλήττει με, καὶ ὑπότρομος γίνομαι, καὶ ἀπορρεῖ μου τὰ τοξεύματα ἐκ τῶν χειρῶν. Ἀφρ. ὁ Ἄρης γὰρ οὐ φοβερώτερος ἦν, καὶ ὅμως ἀφώπλισας αὐτόν, καὶ νενίκηκας. Ερ. ἀλλ' ἐκεῖνος ἑκὼν προσίεταί με, καὶ προσκαλεῖ. ἡ Ἀθηνᾶ δὲ, ὑφορᾶται ἀεί. καί ποτε, ἐγὼ μὲν ἄλλως παρέπτην πλησίον ἔχων τὴν λαμπάδα, ἡ δὲ εἴ μοι πρόσει. φησί, νὴ τὸν πατέρα, τῷ δορατίῳ σε διαπείρασα, ἢ τοῦ ποδὸς λαβομένη, καὶ εἰς τὸν τάρταρον ἐμβαλοῦσα ἢ αὐτὴ διασπασαμένη, διαφθερῶ. πολλὰ τοιαῦτα ἠπείλησε καὶ ὁρᾷ δὲ δριμύ, καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους ἔχει πρόσωπόν τι φοβερόν. ἐχίδναις κατά-

κατάκομον, ὅπερ ἐγὼ μάλιστα δέδια. μορμολύττεται γάρ μέ, καὶ φεύγω ὅταν ἴδω αὐτό. Ἀφρ. ἀλλὰ τὴν μὲν Ἀθηνᾶν δέδιας, ὡς φὴς, καὶ τὴν Γοργόνα, καὶ ταῦτα, μὴ φοβηθεὶς τὸν κεραυνὸν τοῦ Διός, αἱ μοῦσαι δὲ, διὰ τί σοι ἄτρωτοι καὶ ἔξω βελῶν εἰσίν; ἢ κᾳκεῖναι λόφους ἐπισείουσι, καὶ Γοργόνας προφαίνουσιν; Ερ. αἰδοῦμαι αὐτὰς, ὦ μῆτερ. σεμναὶ γάρ εἰσι, καὶ ἀεί τι φροντίζουσι, καὶ περὶ ᾠδὴν ἔχουσι καὶ ἐγὼ παρίσταμαι πολλάκις αὐτῆς κηλούμενος ὑπὸ τοῦ μέλους. Ἀφρ. ἔα καὶ ταύτας, ὅτι σεμναί. τὴν δὲ Ἄρτεμιν τίνος ἕνεκα οὐ τιτρώσκεις; Ερ. τὸ μὲν ὅλον οὐδὲ καταλαβεῖν αὐτὴν οἷόν τε, φεύγουσαν ἀεὶ διὰ τῶν ὀρῶν. εἶτα δὲ ἴδιόν τινα ἔρωτα ἤδη ἐρᾷ. Ἀφρ. τίνος, ὦ τέκνον; Ηρ. θήρας, καὶ ἐλάφων, καὶ νεβρῶν αἱρεῖν τε διώκουσα, καὶ κατατοξεύειν, καὶ ὅλως πρὸς τῷ τοιούτῳ ἐστὶν, ἐπεὶ τόν γε ἀδελφὸν αὐτῆς, καίτοι τοξότην, καὶ αὐτὸν ὄντα καὶ ἑκηβόλον. Ἀφρ. οἶδα, ὦ τέκνον, πολλὰ ἐκεῖνον ἐτόξευσας.

ΝΟΤΟΣ.

Ταύτην, ὦ Ζέφυρε, τὴν δάμαλιν, ἣν διὰ τοῦ πελάγους εἰς αἴγυπτον ὁ Ἑρμῆς ἄγει, ὁ Ζεὺς διεκόρησεν ἁλοὺς ἔρωτι. Ζέφυ. ναί, ὦ Νότε, οὐ δάμαλις δὲ τότε, ἀλλὰ παῖς ἦν τοῦ ποταμοῦ Ἰνάχου. νῦν δὲ Ἥρα τοιαύτην ἐποίησεν αὐτήν, ζηλοτυπήσασα, ὅτι καὶ πάνυ ἑώρα ἐρῶντα τὸν Δία, Νό. νῦν οὖν ἔτι ἐρᾷ τῆς βοός; Ζε. καὶ μάλα, καὶ διὰ τοῦτο ἐς αἴγυπτον αὐτὴν ἔπεμψε, καὶ ἡμῖν προσέταξε, μὴ κυμαίνειν τὴν θάλασσαν. ἔστ' ἂν διανήξηται ὡς ἀποτεκοῦσα ἐκεῖ. κύει δὲ ἤδη, θεός γένοιτο καὶ αὐτή, καὶ τὸ τεχθέν. Νό. ἡ δάμαλις θεός; Ζέ. καὶ τὸ μάλα, ὦ Νότε, ἄρξει τε ὁ Ἑρμῆς ἔφη τῶν πλεόντων, καὶ ἡμῶν ἔσται δέσποινα, ὅντινα ἂν ἡμῶν ἐθέλῃ ἐκπέμψαι, ἢ κωλῦσαι ἐπιπνεῖν. Νό. θεραπευτέα τοιγαροῦν, ὦ Ζέφυρε, ἤδη δέσποινά γε οὖσα, νὴ Δία, εὐνουστέρα γὰρ οὕτω γένοιτο. Ζέ. ἀλλ' ἤδη γὰρ διεπέρασε καὶ ἐξένευσεν ἐς τὴν γῆν. ὁρᾷς ὅπως οὐκ ἔτι μὲν τετραποδιστὶ βαδίζει; ἀνορθώσας δὲ αὐτὴν ὁ Ἑρμῆς, γυναῖκα παγκάλην αὖθις ἐποίησε. Νο. παράδοξα γοῦν ταῦτα, ὦ Ζέφυρε, οὐκ ἔτι τὰ κέρατα, οὐδὲ οὐρὰ καὶ δίχηλα τὰ σκέ-

λη,

Plutarchy

Plutarchy, Plutarchus ~~mit Goll~~

Autor Principalis est Spiritus Sanctus.

Autor Actorum est Lucas Evangelista.

1. der zweck dießer Apostel geschicht ist zu beschreiben
wie nach Christi Himmelfahrt die kirche Christi erst
erbawet, durch die Apostel vermehret worden, ja
in die entlegensten örter das Evangelium außgebrei-
[illegible]

2. Dispositio Actorum. 1) bis ins 13 Capitel wird gehandelt
von dem, was alle Apostel ins gemein zu Auß-
breitung des Evangelii gethan. 2) vom 13. Cap. bis
zu ende des buchs wird gezeiget, was Paulus
insonderheit zur außbreitung des Evangelii
verrichtet. 4. de stylo Lucae. was den stylum anlangt
heißt derselbe eben so beschaffen wie die Schreib-
arth in dem Evangelio Lucae, in dem weil Lucas
unter denen übrigen Evangelisten der gelehrteste
Griechische Schreiber gewesen, so ist auch seine Schreib-
arth also ausgerichtet, aber sie ist auch zu gleich
mit [illegible] besiehe die vorrede für
das Evang. Lucae, die Zeit da dieses buch geschrieben
u. andere Umstände mehr betrifft vid. Joannis
Heideckeri Enchiridion biblicum edit. Tilhicken,
it. Zeitfuchs biblischer Wegweiser.

Externas partes suscipere.
Qubis afectis madebis
Liber Canonicus. ...
...
...
...
...
...
...
ULB Halle 3
007 397 755

AB 23355

vd17

R

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-603881-p0128-6

PLVTARCHI CHAERONEI OPVSCVLVM DE LIBERORVM INSTITVTIONE.

Item:

ISOCRATIS ORATIONES TRES:

I. AD DEMONICVM,
II. AD NICOCLEM.
III. NICOCLES.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

VVITEBERGAE,

Excudebat Laurentius Seuberlich,

Anno 1602.

Smetij prosodia

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-603881-p0129-5